

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

Bakalářské kombinované studium

2010 – 2013

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Oxana Yeskina

Domácí násilí a opatření k jeho minimalizaci

Praha 2013

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Milena Krislová

COMENIUS UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor Combined Studies

2010 – 2013

BACHELOR THESIS

Oxana Yeskina

Domestic violence and measures to its minimizing

Prague 2013

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

PhDr. Milena Krislová

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny a seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 15.3.2013

Oxana Yeskina

Anotace

Bakalářská práce na téma „Domácí násilí a opatření k jeho minimalizaci“ je zaměřená na popis domácího násilí, jeho průběh. Jejím cílem je zjištění znalosti tohoto fenoménu mezi obyvatelstvem. Nedílnou součástí je vymezení pomoci obětem domácího násilí v rámci právního systému a organizací zabývajících se jejich pomocí. Praktickou část této práce tvoří výstupy kvantitativního výzkumného šetření, zjišťování bylo prováděno dotazníkovou formou. Tato část je zaměřená na zjištění znalosti celkové situace a okolností domácího násilí. Cílem bakalářské práce je také navrnutí opatření k minimalizaci tohoto jevu v rodinách.

Klíčové pojmy

agresor, domácí násilí, oběť, pomoc obětem, syndrom týrané ženy, stalking, trestní čin

Annotation

This bachelor thesis "Domestic violence and measures to its minimizing" is focused on the description of domestic violence, its course. Its objective is finding out the knowledge of this phenomenon among the population. An integral part of the definition of assistance to victims of domestic violence within the legal system and organizations engaged in their help. The practical part of this thesis consists of outputs of a quantitative research survey which has been carried out in the form of questionnaires. This part is focused on finding out the knowledge of the overall situation and circumstances of domestic violence. The objective of the bachelor thesis is also proposing actions to minimize this phenomenon in families.

Key words

aggressor, domestic violence, victim, victim assistance, battered woman syndrome ,
stalking, criminal offense

Obsah

ÚVOD	7
1 ZÁKLADNÍ FAKTA A ZNAKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ	9
1.1 Příčiny, formy a průběh domácího násilí.....	10
1.1.1 Formy domácího násilí	13
1.1.2 Průběh domácího násilí.....	16
1.2 Charakteristika oběti a agresora	18
2 DOMÁCÍ NÁSILÍ V ČR	21
2.1 Veřejná informovanost.....	21
2.2 Odhalování domácího násilí	24
2.2.1 Adaptace metody SARA pro ČR.....	25
2.3 Pomoc obětem domácího násilí.....	26
2.3.1 Poradenství	27
3 PROJEKTY POMOCI OBĚTEM	30
3.1 Acorus	30
3.2 Bílý kruh bezpečí	31
3.3 Občanské sdružení ROSA.....	32
4 LEGISLATIVA	35
4.1 Trestní zákon.....	35
4.2 Přehled hlavních změn v nové právní úpravě institutu vykázání	36
4.3 Nový trestní čin - stalking	37
4.4 Národní akční plán prevence domácího násilí na léta 2011-2014.....	38
5 POPIS VÝZKUMU	39
5.1 Výzkumný vzorek.....	40
6 VÝSLEDKY OTÁZEK ZAMĚŘENÝCH NA DOMÁCÍ NÁSILÍ	43
ZÁVĚR	54
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	56
SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK	60
SEZNAM PŘÍLOH	62

ÚVOD

Domácí násilí již dlouhodobě aktivuje veřejnou diskuzi v České republice. Příčinou této situace je skoro každodenní informace ve sdělovacích prostředcích o násilích páchaných jako domácí násilí. Toto násilné chování je velmi málo kontrolovatelné, ve své závažnosti podceňované a popírající rodinu v jejím pravém slova smyslu. Netýká se jen problémových rodin, může být pečlivě skryto v navenek „spořádané“ rodině. Při domácím násilí dochází k porušování základních lidských práv, jak dětí tak i dospělých, mnohdy i starých bezmocných lidí.

Důvodem zpracovat toto téma bakalářské práce byly příliš časté informace v médiích o domácím násilí páchaném na dětech, ženách nebo starých lidech. Největším důvodem rozhodnutí bylo zjištění, že mnohdy jsou na vině sociální pracovníce nebo přímí členové rodiny, kteří včas neodhalí nebo neohlásí páchání zla. Na základě těchto informací je hlouběji proniknuto do dané problematiky a podáno z hlediska právního a praktického, zda každý jednotlivec může zabránit nebo včas odhalit domácí násilí.

Cílem práce je zjistit dvě základní fakta. Analýzou výsledků dotazníku vyhodnotit znalost pojmu domácí násilí. Druhým zjišťovaným faktem je zodpovědět otázku, zda větší osvětou v dětském věku je možné eliminovat domácí násilí v rodinách.

V teoretické části práce bylo čerpáno z dostupné literatury, informačních zdrojů laických i odborných a právních předpisů. Nejprve jsou nastíněny obecné definice domácího násilí, popsáni jeho účastníci, znaky, příčiny a průběh. Součástí teoretické části práce je představení organizací zabývajících se pomocí obětem domácího násilí. V této části práce je popsán také právní rozbor legislativy domácího násilí v ČR.

Praktická část se opírá o kvantitativní výzkum formou anonymního dotazníku. Dotazník obsahoval deset otázek, které jsou zaměřeny na zkušenosti osob běžné populace dvou měst rozdílné velikosti, čtyři otázky jsou demografického charakteru. Analýzou odpovědí je vyhodnocení znalosti pojmu domácího násilí a nalezení souladu se svou představou o kladení důrazu při včasném vzdělávání dětí v oblasti domácího násilí.

Závěr se zabývá shrnutím všech zjištěných faktů a zdůrazněním stavu znalostí populace v souvislosti s domácím násilím. V závěru je doporučeno řešení k eliminaci

počtu rodin nebo vztahů s domácím násilím. Práce se opírá o právní stav k 28. 2. 2013.

1 ZÁKLADNÍ FAKTA A ZNAKY DOMÁCIHO NÁSILÍ

Definice pojmů domácího násilí existuje bezpočet, což dokazuje, že v české a cizojazyčné literatuře panuje ohledně tohoto pojmu značná terminologická nejednotnost. Jak uvádí Voňková (2004), sousloví domácího násilí je užíváno především v anglicky psané literatuře a je jím míněno násilí v partnerských vztazích. V německy mluvících zemích převažuje termín násilí v rodině a domácnosti, jímž se rozumí nejen násilí mezi partnery, ale i násilí uplatňované rodiči vůči dětem a naopak, případně násilí mezi sourozenci. Ve východní Evropě se užívanějším termínem stalo násilí v rodině vymezující podobně široké spektrum jako termín německý. Huňková (2004) upozorňuje, že v celosvětovém kontextu je pojem domácí násilí vnímán jako podkategorie pojmu násilí na ženách.

Podle Americké psychologické asociace rodinného násilí a zneužívání odkazuje k činům fyzického týrání, sexuálního zneužívání a psychického týrání. Chronické situace, ve kterých jedna osoba kontroluje nebo směřuje ke kontrolování chování jiné osoby a zneužívá moc, která může mít za následek poškození nebo narušení psychologického, sociálního, ekonomického, sexuálního nebo fyzického pocitu zdraví členů rodiny.

V České republice bývá částí odborné veřejnosti a drtivou většinou veřejnosti laické domácí násilí chápáno spíše v širším slova smyslu a bývá jím myšleno v podstatě totéž, co definovala Rada Evropy v roce 1985 jako násilí v rodině, t.j. že násilné chování v rodině zahrnuje jakýkoliv čin nebo opomenutí, spáchané v rámci rodiny některým z jejích členů, které podkopávají život, tělesnou nebo duševní integritu, nebo svobodu jiného člena stejné rodiny, nebo vážně poškozují rozvoj jeho osobnosti (Voňková, 2004).

Domácím násilím se zpravidla označuje týrání a násilné jednání, odehrávající se mezi osobami blízkými žijícími spolu ve společném bytě nebo domě, kdy jedna osoba získává a udržuje nad druhou moc a kontrolu. Jedná se o fyzické a slovní útoky, tělesné týrání, vydírání, sexuální zneužívání, výhrůžky apod. Vyvolaný trvalý strach oběti ze svého trýznitele, umožňuje násilníkovi udržovat nad obětí neomezené mocenské postavení a donutit ji, aby se podřídila jeho vůli (Bednářová, 2006).

Mezi základní znaky domácího násilí zcela jistě patří faktická nerovnost a postavení obětí a násilníka. Násilník je člověk disponující výraznou mocenskou převahou nad svou obětí. Cílem jednání a chování násilníka je dostat oběť pod svůj

vliv a kontrolu. Podle Hermanna (2001) jsou metody, jak ovládnout jinou osobu založeny na systematickém, opakovaném způsobování psychického traumatu. Zkušenosti z terapeutické praxe dokládají, že pokusy a uplatňování kontroly nad všemi aspekty života oběti se objevují již v počátcích vztahu, ovšem ta je nerozpoznává jako ohrožující. Zpočátku se oběť snaží násilníkovi vyhovět a tím minimalizovat možnost jeho násilného chování a také věří, že pokud se přizpůsobí, situace se změní.

V důsledku eskalace požadavků násilníka a následné snaze obětí tyto požadavky plnit se začíná roztáčet tzv. spirála domácího násilí. První část cyklu je charakterizována vzrůstajícím napětím, kdy násilník oběť neustále kritizuje, obviňuje, zastrašuje. Oběť se snaží vyhovět. To se ovšem nepodaří a v druhé fázi cyklu dojde k výbuchu násilí na straně oběti, pocity strachu, zloby a bolesti. Následuje třetí fáze, kdy násilník projevuje nad svým konáním lítost a projevuje o oběť zvýšený zájem. Vrcholem třetí fáze je usmíření. Intervaly mezi napadáním se zkracují a brutalita útoků narůstá. Dalším specifickým znakem domácího násilí je fakt, že agresor na oběť útočí za zavřenými dveřmi domova, jde o uzavřené prostředí, kam se oběť a agresor stále vracejí. Specifickým znakem je mimo jiné to, že oběť a násilník jsou vzájemně úzce propojeni, mají spolu děti, společný okruh přátel, vlastní společný majetek, sdílí společný byt či dům. Není výjimkou, že oběť a násilník mají společný účet, k němuž náleží dispoziční právo jen násilníkovi (Bednářová, 2006).

1.1 Příčiny, formy a průběh domácího násilí

Zkoumáním fenoménu domácího násilí se zabývají výzkumníci přibližně od počátku šedesátých let, kdy se zaměřují především na hledání příčin zneužívání a týraní dětí v rodině. Pikálková (2004) uvádí, že první teorie byly formulovány z pozice psychopatologie a tudíž dospívaly k tezi, že násilí je důsledkem chování psychopatických jedinců. Model, který za hlavní příčiny vzniku a rozvoje násilí v rodině považuje osobnostní charakteristiky útočníka nebo oběti (nebo obou), nazývá Pikálková (2004) modelem psychiatrickým. Ve vztahu k tomuto termínu jsou uváděny pojmy – rozvrat osobnosti, rozvrat charakteru, různé psychické poruchy, závislost na alkoholu či drogách.

Jednofaktorové teorie příčin

Každý teoretický přístup používá pro interakci domácího násilí vlastní naraci, akceptuje pouze určité aspekty dané problematiky a neuchopuje ji komplexně v její šíři. Biologicko-genetické teorie opomíjejí vliv sociálních a kulturních faktorů. Psychologický přístup málo rozlišuje mezi zdravotní a sociální normou, feministický je navíc konfrontován s problémem, zda násilí žen na mužích má jiné příčiny než násilí mužů na ženách, a sociologické přístupy pak jen obtížně objasňují incidence tohoto jevu. (Ševčík, 2011).

Biologicko-genetické teorie

Byly poměrně brzy překonány, protože vysvětlují pouze obecné predispozice k agresivnímu chování, nikoli specifické situace domácího násilí.

Psychologické teorie

Převažuje v nich názor, že příčiny násilí tkví v povahových zvláštностech násilné osoby. Svádět příčiny domácího násilí na opakující se deprese, poruchu osobnosti nebo alkoholické excesy násilné osoby, stejně tak jako Freudova koncepce masochismu apod. Freud (1969) viděl toto sebedestruktivní chování jako selhání a řešení oidipovského komplexu. Tento komplex je nevědomé erotické tihnutí syna k matce a dcery k otci. Rodič stejného pohlaví je vnímán jako sok, sexuální soupeř, proto je nenáviděn. Současně je milován a dítě se obává ztráty jeho lásky. Aby se dítě vzdalo milovaného objektu, nevědomě vyvolává jeho agresi. Interpretace daného paradigmatu naznačuje, že ženy se podřizují násilí ze strany mužů, kvůli nevědomé víře, že si zaslouží trpět (Ševčík, 2011).

Teorie objektových vztahů

Na psychoanalýzu navazuje teorie objektových vztahů, která vysvětluje sklon k násilí nedostatkem láskyplné péče a nemožnosti vytvářet si jisté vazby v dětství.

Teorie rodinného systému

V sedmdesátých letech 20. století byla vlivná teorie rodinného systému. Která předpokládala, že domácí násilí se objevuje jako následek stresu v rodinném soužití. Empirická šetření opakovaně potvrzují, že lidé s nejnižší mírou stresu vykazují

nejmenší stupeň násilí. Muži trpící stresem snadněji napadají své partnerky, a to především tehdy, jestliže pro ně není vztah dostatečně důležitý a pokud věří, že muž by měl být dominantním členem partnerské vlády.

Sociologické teorie

Vysvětlují domácí násilí jako feministické přístupy k této problematice; společně ho vnímají jako produkt „typický mužské společnosti“ a zdroje násilí spatřují v sociokulturních jevech souvisejících se vznikem a uplatňováním moci a kontroly ve společnosti. Neméně důležitým faktorem je výskyt a tolerance násilí ve společnosti, v níž jsou současné rodiny zakotveny. V některých sociálních vrstvách může být dokonce násilí prohlášeno za legitimní a uznáváno jako adekvátní reakce (Ševčík, 2011).

Feministické přístupy

V domácím násilí zdůrazňují takové faktory, jako je nadřazenost mužů a nedostatek kontroly nad reprodukčním procesem. Násilí je ženami trpně přijímáno jako sociální a biologické dědictví a vede k takovému chování, jež umožňuje, aby násilí ze strany mužů přetrvávalo. Podle některých feministických názorů, by mělo být domácí násilí reflektováno na pozadí patriarchální společnosti. Od narození jsou ženy vedeny k tomu, že manželství a mateřství reprezentují naplnění jejich role. Patriarchální rodinná struktura legitimizuje nerovnost pohlaví. Pokud se ženy chtějí z tohoto kolotoče vymanit, jsou trestány za svoji smělost, či spíše drzost. Když zůstávají pasivní, provokují manželovu nespokojenost. V patriarchální společnosti jsou ženy v pozici, kdy prostě „nemají jinou šanci“ (Ševčík, 2011).

Multifaktorové přístupy

V současné době jsou preferovány multifaktorové přístupy, které propojují jednofaktorové přístupy do integrujícího se modelu. Model Duttona pracuje se čtyřmi strukturálními rovinami zdrojů a příčin domácího násilí.

- Makrosystémová rovina vnímá příčiny domácího násilí ve společnosti z pohledu převládající hierarchie hodnot, která je založena na nadvládě a dominanci mužů.
- Ekosystémová rovina představuje širší komunitu lidí, v níž se jedinec pohybuje. Je to vlastně bezprostřední okolí zahrnující formální a neformální

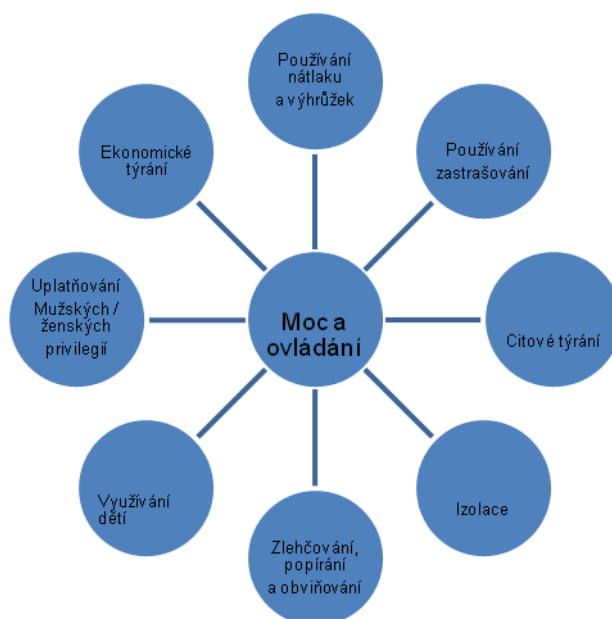
sociální struktury, s nimiž přichází do kontaktu. Ekosystémové příčiny zahrnují konkrétní faktory, které přispívají k rozvoji domácího násilí. Ekosystém tak může generovat spouštěče a tlumiče domácího násilí.

- Mikrosystémem je samotná rodina. Uvnitř této samostatné sociální jednotky vznikají situace a okolnosti, jež podněcují domácí násilí. Jsou jasně dané předepsané role, kdy chování jednotlivých členů rodiny je regulováno obecnými rolóvými předpisy, jež se zakládají na jiných principech, než jsou osobní kompetence a zájmy jednotlivých osob v rodině. Riziko je také, že se partneři dobře znají a dovedou vzájemně odhadovat své reakce.
- Ontogenetická rovina hledá příčiny domácího násilí v individuálních charakteristikách osoby násilné a ohrožené, a zkoumá jejich vzájemné interakce. Ontogenetické teorie předpokládají specifický vývoj, kdy se násilná osoba pravděpodobně naučila řešit stresující situace agresivním způsobem (Ševčík, 2011).

1.1.1 Formy domácího násilí

Existuje několik druhů agresivního chování, které se zpravidla znázorňují v grafickém schématu, který je zobrazen na obrázku 1 pod názvem „Duluthský model“. Toto schéma, které běžně používají organizace, například britská Womens's Aid, dobře ukazuje, jak citové týrání posiluje a podporuje fyzické a sexuální násilí. Středem kruhu je moc a ovládání, což je cílem a výsledkem násilí a týrání.

Obrázek 1: Duluthský model

Zdroj: tarantula.ruk.cuni.cz

Fyzické násilí

Nejzávažnějším projevem agrese v intimním vztahu je fyzické násilí. Nejčastěji se objevuje v podobě fackování, strkání, bití, kroucení ruky, tahání za vlasy, pálení, kousání, kopání, pokusy a škracení, třesení, bodání, odpírání spánku a jídla, ohrožování zbraní až po útoky proti životu. Může docházet také ke svazování, míření zbraní, přinucení k požití drog apod., kdy agresor ani nemusí oběti fyzicky ublížit (acorus.cz).

Psychické násilí

Psychické násilí se objevuje velmi často a projevuje se ponižováním, zastrašováním, vyhrožováním, hrubým nadáváním, zesměšňováním (zejména před jinými lidmi), psychickým vydíráním (např. vyhrožování rozchodem, sebevraždou apod.), stálým vyvoláváním sporů, kritizováním, sekýrováním, odpíráním pozornosti, demonstrací intimního vztahu s jinou osobou, křikem, ničením majetku, týráním oblíbených zvířat, výhrůžkami opuštěním rodiny nebo vraždou, únosem nebo odejmutím dětí, naváděním dítěte proti druhému rodiči, apod.

Zvláštní formou psychického týrání je sociální izolace. Projevuje se bráněním oběti v kontaktu s rodinou, přáteli, kontrolou SMS zpráv, emailů, dopisů. Časté jsou

i tzv. „kontrolní“ telefonáty, vyslychání (kde jsi byl/a, s kým, o čem jste se bavili,...), příkazování chování a oblékání, nucení setrvat doma namísto chození do práce (cílem je mít partnera co nejvíce pod kontrolou) (acorus.cz).

Sexuální násilí

Je velice špatně rozpoznatelné a dokazatelné, neboť obvykle stejně jako např. psychické násilí také nezanechává stopy a odehrává se v intimním prostředí beze svědků, v některých vyostřených případech jsou svědky děti. Zahrnuje všechny sexuální praktiky, které jsou po oběti vynucovány proti její vůli, nedobrovolně a s nechutí. Sexuální ubližování a napadání na erotické části těla např. útok na genitálie, vynucování sexuálního aktu či ponižování. Zacházení s blízkou osobou jako se sexuálním objektem. Tento druh agresivního chování bohužel častokrát způsobí oběti trvalé fyzické poškození, které významným způsobem ovlivní životy ohrožených osob (acorus.cz).

Ekonomické násilí

Pro ekonomické násilí je charakteristické neposkytování peněz na provoz domácnosti, znemožnění přístupu k rodinným příjmům, příp. nucení žádat o peníze, každodenní kontrola nákupů, zákaz chození do práce a tím udržování ekonomické závislosti na partnerovi, neplacení nákladů spojených s bydlením, absolutní kontrola nad příjmy a výdaji oběti, zatajování ekonomické situace agresora u rodiny a mnoho dalších variant. Drží-li násilný partner svoji oběť v neustálé finanční tísní a pod pečlivou kontrolou, není schopna opustit domov či vyhledat pomoc. Nedostatek peněz se rovněž projeví ve společenském životě oběti, která se dostává do izolace a větší závislosti na agresorovi.

Jednotlivé formy násilí jsou málokdy přesně oddělené. Většinou se setkáváme s kombinací několika forem nebo s jejich prolínáním či přecházením jedné formy do druhé (acorus.cz).

Stalking - pronásledování

K jedné z forem domácího násilí patří i tzv. stalkerství (v češtině můžeme říct, že jde o nebezpečné pronásledování), které se stává předmětem pozornosti zejména v posledních letech. Největší skupinu obětí pronásledování tvoří bývalé partnerky nebo bývalí partneři. Násilí často nekončí rozchodem nebo rozvodem. Pachatel si chce

udržet nad obětí moc a kontrolu. Pronásledování lze obecně definovat jako obtěžující a zastrašující chování, které může mít podobu vyhrožování, pozorování, sledování, docházení do míst bydliště či pracoviště oběti, opakovaných obtěžujících telefonátů či SMS zpráv, zanechávání vzkazů, předmětů nebo ničení osobních věcí s cílem vyvolat u oběti strach. Pronásledování a obtěžování může být zaměřeno na širší okruh známých či blízkých osob oběti (Čírtková, 2007).

Základní (typické) projevy stalkingu:

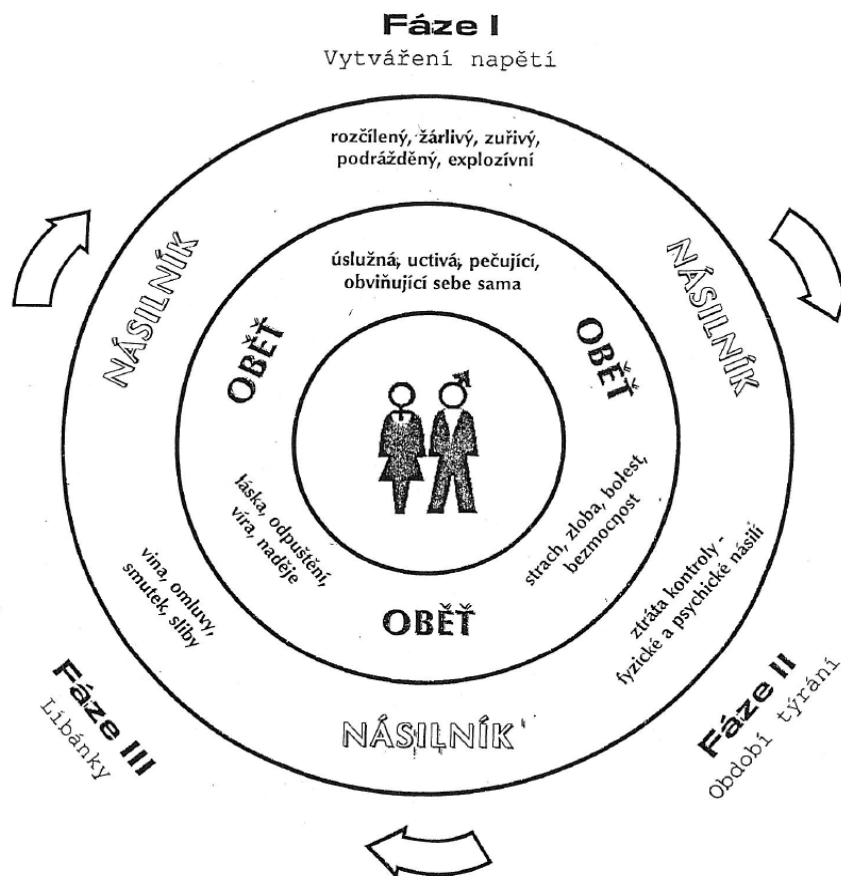
Pachatel systematicky obtěžuje oběť nevyžádanou a nechtěnou pozorností.

1. **Opakované a dlouhodobé pokusy kontaktovat oběť** pomocí dopisů, e-mailů, telefonátů, SMS zpráv, zasíláním různých zásilek s dárky. Obsah těchto zpráv může být příjemný až veselý, ale též urážející, zastrašující. Výjimkou nejsou zprávy původně příjemné, snažící se získat odpověď či kontakt oběti, až později po zprávy urážející, nevkusné či zastrašující.
2. **Demonstrování moci a síly stalkera** - v tomto případě stalker ve svých projevech dává důraz na přímé či nepřímé výhrůžky, které u oběti budí oprávněný strach a obavy. Do této kategorie patří například fyzické pronásledování oběti cestou do práce, na nákup nebo naopak zpět k domovu, pronásledování autem, čekání na oběť před domem apod. Výjimkou zde nejsou ani výhrůžky přímého násilí, vyhrůžky zabitím apod. V případě sadistického pronásledovatele, který se snaží důsledně a zcela kontrolovat život oběti je riziko napadení včetně usmrcení oběti podstatně vyšší. Pronásledovaná oběť pak bývá častou obětí sexuálně motivované vraždy.
3. **Poškozování a ničení věcí** - Sem můžeme zařadit například poškrábané auto, lak poškozený sprejem, propíchané pneumatiky, rozbité okno bytu nebo likvidace domácího zvířete včetně poškozování osobních věcí. Můžeme sem také zařadit i zasílání virů e-mailem a tím mnohdy ztrátu dat v počítači oběti (Čírtková, 2007).

1.1.2 Průběh domácího násilí

Domácí násilí se může jevit jako nepředvídatelné, ale v samé podstatě má typické tři fáze, které jsou zobrazeny na obrázku 2 – tzv. cyklus domácího násilí.

Obrázek 2: Cyklus domácího násilí

Zdroj: www.magdalenium.cz

Fáze narůstání tenze – zahrnuje mírné incidenty (verbální agrese – kritizování, ponižování, vyhrožování, nadávky, facky apod.), u oběti se zvyšuje napětí a strach z možného násilí a oběť se snaží odvrátit budoucí eskalaci násilí.

Fáze násilí – relativně krátká fáze, která může trvat několik minut, ale i hodin, v jejímž průběhu tenze a předchozí fáze eskaluje v otevřené násilí a může mít za následek zranění, případně až smrt.

Fáze „líbánek“, klidu – situace se uklidní, v průběhu této fáze se násilník omlouvá, slibuje, že násilí se už nebude opakovat, projevuje lítost nad svým chováním.

Neustálé střídání vlídného a milujícího chování s násilným udržuje oběť ve vztahu a odrazuje ji od odchodu. Na druhé straně střídání jednotlivých fází pachatele násilí nemotivuje ke změně jeho chování. Přestože se jednotlivé fáze střídají v cyklu, je obtížné předvídat začátek a konec jednotlivých etap, zejména vzhledem k jejich závislosti na mnoha situačních faktorech (mp-opava.cz).

1.2 Charakteristika oběti a agresora

Syndrom týrané ženy

Podle statistických údajů jsou v partnerských vztazích zneužívány v drtivé většině (kolem 95 %) ženy. Týrání mužů je vzácnějším jevem. Pouze nedávný výzkum domácího násilí v Holandsku překvapil vyšším počtem přiznávané viktimizace u mužů (self-reported victimization). V jiných šetřeních bylo týrání mužů zaregistrováno okrajově a spíše u dvojic, kdy partner je v seniorském věku a partnerka minimálně o 18 let mladší. Tím se vysvětluje, proč je v současné viktimologii zaveden syndrom týrané ženy (Battered Woman Syndrom), nikoli týraného muže (domacinasili.unas.cz).

Vyčlenění syndromu týrané ženy naznačuje, že důsledky domácího násilí na oběť jsou specifické. Viktimizace v podobě domácího násilí produkuje totiž příznačný soubor následných mentálních a behaviorálních reakcí na straně oběti. Platí, že u obětí domácího násilí se setkáváme s jevy, které u obětí jiných kriminálních činů nenalzáme. Markantní je například přetrvávající vazba k agresorovi, setrvávání ve vztahu s ním, zatajování závažnosti a příčin zranění, popírání viktimizace. Tyto typické důsledky domácího násilí jsou pro pozorovatele zvenčí málo srozumitelné. Vnější okolí nedovede pochopit, proč týraná osoba svého partnera neopustí. Neznalost problematiky pak vede k tomu, že chování oběti je vysvětlováno pomocí falešných mýtů, například tím, že ženě se násilí líbí, a proto nechce od partnera odejít (domacinasili.unas.cz).

Týraná žena se stydí z několika důvodů. Jedním důvodem může být už to, že vůbec týraná je. Je hodně těžké si tento fakt připustit. Mluvit o svém muži jako o nějaké podivínské bytosti, jak je dnes mezi ženami téměř moderní, může vyvolávat shovívavý úsměv. Ale o skutečném násilí se dá nahlas promluvit jen stěží. Některé ženy o tom

nepromluví nejen 10, ale třeba i dvacet let. Je obrovská hanba být bita, nechat si to líbit. Je hanba, že si žena takového muže vůbec vybrala, že ho milovala, že s ním má děti, že to nepoznala. Už to je životní prohra. O násilí je velice těžké vyprávět. Žena vypadá jako hysterka, která si vymýšlí, která přehání, která to sama nějak zavinila, která si za to může.

Agresivní muž umí obvykle pocit viny v ženě vyvolat. Stokrát opakovaná lež se stává pravdou. Navíc agresor může ve společnosti vystupovat jako naprosto pohodový, společenský člověk. Před svou rodinou – např. rodiči – se nechová obvykle násilnický, ale mile, tak, že skutečně nějaké násilí není ani předpokládáno. Navíc je se ženou neustále manipulováno a je to ona, kdo je stavěn do světla někoho, kdo ne zcela zvládá svou situaci. A je to často ona, kdo neustále o sobě pochybuje. Vnímá to často jako svou vlastní prohru, a více než obvykle se cítí za svou situaci vinna. A pod vlivem násilníka hledá chyby především u sebe, pochybuje o sobě samé, svého násilníka tak často sama před sebou omlouvá, vytýká si, že to ona jej vyprovokovala, zahrnala do této situace; že ona za to může (Prokešová, 2011). Velmi často pociťuje strach, jako žena na obrázku 3.

Obrázek 3: Oběť domácího násilí

Zdroj: zpravy.idnes.cz

Pachatel domácího násilí

Násilník může pocházet z jakékoliv skupiny obyvatel (z jakékoliv socioekonomické, etnické, rasové, vzdělanostní či náboženské skupiny). Nejčastější příčinou domácího násilí bývá povahové založení partnera. Jeho potřeba dominance,

kontroly nad někým a potřeba moci. Násilného partnera charakterizuje snaha neustále kontrolovat, vychovávat a omezovat svoji partnerku. Násilník považuje násilí za vhodný a správný způsob řešení konfliktů v partnerství. Závažnost způsobeného násilí však zlehčuje, omlouvá je či popírá a většinou pro ně nachází mnohá zdůvodnění (násilí svádí na alkohol, provokace partnerky, zlé dětství, stres apod.). Agresor bývá extrémně žárlivý a majetnický, a proto většinou těžko nese odchod partnerky. Udělá cokoliv, aby ji získal zpět (sliby, dárky, výhrůžky, fyzické útoky, ovlivňování okolí, únos dítěte apod.). Pachatelé domácího násilí byli často sami v dětství týráni. U násilnických mužů také často nalézáme absenci pozitivně vnímané postavy otce v dětství (buď byl fyzicky nepřítomen nebo se choval násilně) (praha.charita.cz).

Pro typického pachatele domácího násilí je charakteristický dvojí vzorec chování - navenek přistupují ke své partnerce pozorně a mile a na okolí působí seriózním dojmem, v soukromí k ní však bývají bezohlední a násilničtí.

Násilí vede k úmyslnému poškození jiného člověka. Agresivní chování je definováno jako porušení sociálních norem, jako omezení práva a narušení integrity sociálního okolí. Jde o společensky nežádoucí a nepřijatelné jednání (Fischer, Škoda, 2009).

Agresivita patří mezi znaky autoritativismu. Z pohledu psychologie může jít u těchto osob o komplex hostility, kompenzaci vlastních pocitů méněcennosti (Nekonečný, 1995).

2 DOMÁCÍ NÁSILÍ V ČR

V každé společnosti existují mýty týkající se domácího násilí, které jsou pravděpodobně největší překážkou poznání tohoto jevu a jeho rozpoznání jako závažného celospolečenského problému. V důsledku těchto představ a pověr prakticky až do sedmdesátých let 20. století převládal názor, že domácí násilí „je ryze soukromá věc a nikomu do toho nic není“, což značně komplikovalo jeho identifikaci a jakoukoli následnou intervenci. Později hlavně feministická hnutí poukazovala na to, že domácí násilí není možné ignorovat, a to začalo být v osmdesátých letech kriminalizováno a sankcionováno.

Čírtková a Vitoušová (In: matoušek, 2005) uvádí, že veškerá iniciativa směřovaná proti domácímu násilí kdekoli na světě se musí nejprve zaměřit na zvýšení citlivosti veřejnosti vůči tomuto jevu. Nemalou úlohu v procesu zvyšování citlivosti veřejnosti hrají zejména masmédiá – a to, jakým způsobem domácí násilí prezentují. Například medializací vraždy N. Brown-Simpsonové v červnu 1994 byl téměř celý svět upozorněn na realitu krutých důsledků násilí mezi partnery.

Také v České republice vypadal postoj společnosti k domácímu násilí obdobně. Od tabuizovaného tématu až k legislativním změnám v devadesátých letech. Otevřeně se o domácím násilí začalo v naší zemi diskutovat až ve druhé polovině devadesátých let, kdy různé neziskové organizace působící především v oblasti sociálního poradenství zaznamenávaly zvýšený počet klientů, jichž se týkal problém domácího násilí. Objevila se intenzivní potřeba seriózně prozkoumat domácí násilí v české společnosti.

2.1 Veřejná informovanost

Terénní šetření a sociologické výzkumy

Šetření realizované v roce 1991 Institutem pro kriminologii a sociální prevenci, kdy byla analyzována data v přestupkových řízeních ukázalo, že osobami násilnými jsou v 78 % muži a v 15% ženy, v běžném životě zpravidla šlo a řádné občany s průměrnou životní úrovní (Martínková, Macháček, 2001). Další informace o domácím

násilí v ČR byly získány v rámci šetření Bezpečnostní rizika 1999, které provedla agentura Universitas v rámci grantu Ministerstva vnitra ČR, jehož se účastnilo 1361 respondentů starších 14 let. Toto šetření se týkalo názorů veřejnosti na bezpečnostní situaci v ČR a komplexu problematiky výskytu a percepce trestných činů, kriminality a násilí.

Na jaře 2001 byl realizován první reprezentativní sociologický výzkum zaměřený na problematiku domácího násilí v ČR. Agentura STEM provedla tento výzkum pro občanské sdružení Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR, a.s. Výběrový soubor zahrnoval 1724 respondentů, obyvatel ČR starších 15 let. Šetření mělo podobu standardizovaných rozhovorů z očí do očí, provedených speciálně vyškolenými tazateli STEM a zaměřovalo se na tři hlavní věcné okruhy šetření:

- povědomí o domácím násilí,
- postoje k domácímu násilí,
- osobní zkušenosti s domácím násilím.

Z výsledků výzkumu vyplynulo:

- Každý šestý občan ČR přiznává násilí ve svém partnerském vztahu, tzn. že domácí násilím u nás trpí minimálně 16 % populace ve věku od 15 let.
- Většina případů násilí mezi partnery se opakuje (66 %), je kombinací fyzického a psychického násilí ((50 %) a odehrává se v přítomnosti dětí (69 %).
- Tři pětiny populace (61 %) znají případy násilí mezi partnery z doslechu, více než čtvrtina (26 %) se s ním setkala přímo – jako svědek, oběť, popř. jako násilník.
- Většina (75 %) si myslí, že rodina sama nemůže vyřešit problém domácího násilí, a že společnost nemá domácí násilí tolerovat; naopak soudí, že je to závažný jev, o němž nelze mlčet.
- Celé čtyři pětiny občanů (79 %) jsou přesvědčeny, že k projevům domácího násilí nesmí okolí (příbuzní, sousedé, lékař, policie) zůstat lhostejné.
- Současně lidé cítí bezradnost vůči projevům domácího násilí a jen každý druhý člověk (53 %) by v takovém případě poskytl pomoc (Ševčík, 2011).

Výzkum ukázal, že veřejnosti zcela chybějí informace a tom, jak se domácímu násilí bránit. Oběti domácího násilí jsou pak často bezradné. V roce 2003 se Česká republika zapojila do Mezinárodního výzkumu násilí na ženách, který srovnával

poznatky o násilí na ženách ve více než 20 zemích světa. Šetření se dotýkalo v širších souvislostech problematiky násilí v rodině a násilí v partnerských vztazích. Výzkumný tým pod vedením S. Pikákové reflektoval incidenci a frekvenci aktů fyzického a sexuálního násilí na ženách v partnerských vztazích a mimo ně (Ševčík, 2011).

O výskytu domácího násilí vypovídají v roce 2005 interní statistiky nestátních neziskových organizací, které se zaměřují na pomoc obětem domácího násilí. V rámci Modelového mezioborového projektu k vytvoření právního rámce a metodických postupů pro zavedení interdisciplinárních týmů spojujících zdravotní, sociální a policejní pomoc při odhalování a stíhání případu domácího násilí realizovala mezirezortní pracovní skupina, která od roku 2002 působí na MV ČR (Ševčík, 2011).

Druhý reprezentativní sociologický výzkum agentury STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR byl realizován a červenci 2006. Zúčastnilo se ho 1690 respondentů, obyvatel ČR starších 15 let, a srovnával výsledky šetření se závěry analogického výzkumu z roku 2001, včetně opatření na ochranu proti domácímu násilí. Mimo jiné se zjistilo, že informovanost a problematice domácího násilí se evidentně zlepšila. Téměř všichni lidé starší 15 let (97 %) věděli nebo alespoň tušili, co si pod pojmem domácího násilí představit. Poučenost o tom, jak na tento jev reagovat, je i nadále špatná (dostatek informací má jen 19 % veřejnosti, v roce 2001 to bylo 18 %) (Ševčík, 2011).

Dle statistik z Intervenčních center došlo v roce 2007 k 862 vykázaním nebo zákazům vstupu násilné osoby do společného obydlí, přičemž se jednalo o 854 mužů a 8 žen. V 58 domácnostech (téměř 7%) uplatnila policie institut vykázaní či zákazu vstupu opakovaně. V těchto případech byla Policie ČR oprávněna zahájit trestní stíhání násilné osoby i bez souhlasu oběti násilí. Zákrokům, při kterých policie uplatnila institut vykázaní, bylo přítomno 1833 ohrožených osob (dospělé ohrožené osoby a děti přítomné zákroku). Policie ČR evidovala za rok 2007 941 dětí přítomných domácímu násilí a následnému policejnímu zásahu. Podle Světové zdravotnické organizace je již samotná přítomnost dítěte při domácím násilí považována za psychické týrání. Lze konstatovat, že těmto dětem stále není věnována dostatečná pozornost a chybí reprezentativní údaje o této skupině. Další speciální skupinou ohroženou domácím násilím jsou senioři a seniorky. Vykázaním bylo ochráněno celkem 75 osob starších 61 let, kterým bezprostředně hrozil útok rukou blízké osoby, což je 8,7 % z celkového počtu případů vykázaní. Výbor se bude zabývat problematikou týraných osob se zdravotním postižením, jejichž počet v jednotlivých krajích dosahoval 5 % (Ševčík, 2011).

Podle empirických šetření z roku 2009 postihuje domácí násilí asi 10% partnerských vztahů, přičemž naprostou většinu obětí domácího násilí tvoří ženy, a to 95%. Opět zde platí, že postižené jsou ze všech sociálních vrstev bez ohledu na vzdělání, náboženství, věk, sociální či etnický původ. Z průzkumů BKB vyplynulo, že 54% týraných žen dosáhlo alespoň středoškolského vzdělání. To potvrzuje, že domácím násilím nejsou zdaleka postihovány pouze ženy, kterým chybí vzdělání, určitý rozhled a schopnosti se kvalifikovaně uplatnit ve světě práce. Toto zjištění také potvrzuje předpoklad, že neexistuje typická oběť domácího násilí, a že je nesmírně těžké se jevům domácího násilí bránit pouze privátně bez oficiální podpory od státních a nestátních institucí. A to, i když je oběť například pracovně a společensky zdatná, může být zcela naivní a bezbranná vůči domácímu násilí. U týraných žen platí jedno pravidlo - čím déle domácí násilí trvá, tím těžší je z něho vybřednout, tím méně ženy oslovují kontaktní organizace, tím hůře komunikují s lékaři a lékařkami či sociálními pracovníci. Pokud se týraná žena rozhodne s domácím násilím skoncovat hned na počátku, je to těžké, ale jde to (naposledy.blog.cz).

Pokud ale několik let snáší domácí teror, chce to pořádnou dávku odvahy a hodně pomoci zvenčí. Účinky násilí prožívá každá žena rozdílně. Určité životní podmínky ovšem zhoršují situaci. Děti jsou vždy postiženy násilím, které je namířeno proti jejich matce.

Ženské domy, azylové byty a specifické poradny jako zařízení pro zneužitě ženy dnes již neodmyslitelně patří k naší společnosti. Nesmějí ale zůstat jedinou odpovědí na problém domácího násilí.

2.2 Odhalování domácího násilí

Připustit si, že by se domácí násilí mohlo týkat právě jich, je pro řadu lidí obtížné, či dokonce nepřijatelné. a kdyby tomu tak bylo, mnozí skutečnost domácí násilí popírají. Obzvláště citlivá je záležitost násilí v partnerském vztahu (Ševčík, 2011).

Pro prevenci a eliminaci rizik domácího násilí je velmi důležité odhalit příznaky domácího násilí včas. Určité varovné signály, že vztah není úplně v pořádku, a že

v něm může dojít k domácímu násilí, mohou detekovat kladné odpovědi na níže uvedené otázky:

- Ignoruje partner/ka vaše pocity?
- Soustavně vás zesměšňuje nebo ponižuje?
- Vrhá na vás zlé pohledy?
- Uráží vaše náboženství?
- Ustavičně vás kritizuje?
- Ponižuje vás doma nebo na veřejnosti?
- Kontroluje stav vašich peněz?
- Dělá veškeré rozhodnutí sám/sama?
- Hrozí, že ublíží vám nebo někomu a vašich příbuzných?
- Manipuluje a vámi?
- Lže vám?
- Ohrožuje vás zbraní?

Tyto a další signály se rovněž vyskytují i v případě mezigeneračního a transgeneračního násilí. Pokud je většina odpovědí na uvedené otázky kladná, je pravděpodobné, že mezi partnery nebo jinými osobami, protože v kontextu násilí může atmosféru strachu a napětí vytvářet jakýkoliv člen domácnosti, je vztah vážně narušen a může směřovat k propuknutí domácího násilí (Ševčík, 2011).

2.2.1 Adaptace metody SARA pro ČR

Diagnostická metoda SARA (Spousal Assault Risk Assessment) vznikla v Kanadě, byla transformována pro práci policistů ve Švédsku a odtud je šířena do dalších zemí. Na základě strukturovaného odborného přístupu může proškolená osoba při jejím použití zjistit rizikové faktory a kvalifikovaně odhadnout riziko dalšího domácího násilí. Tuto metodu do České republiky přivezl a adaptoval Bílý kruh bezpečí o.s. v rámci projektu „Hráz“, který byl spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR. K šíření této metody dostal Bílý kruh bezpečí od autorů metody z Kanady a Švédska oprávnění chráněné mezinárodním právem. Pro ČR získal souhlas k názvu české verze „SARA DN“. Tato metoda je určena především

policistům, kteří se dostanou do prvního kontaktu a osobou ohroženou domácím násilím. Využití metody SARA DN se předpokládalo také u vybraných služeb a prvním kontaktu s osobou ohroženou domácím násilím, zejména služeb sociálních. Proškolený uživatel metody SARA DN dokáže vyhodnotit aktuální situaci, odhadnout závažnost hrozby a přijmout opatření, která eliminují rizikovou situaci. (Od 1. 1. 2007 je katalog dostupných opatření rozšířen možnostmi vykázaní násilné osoby ze společného obydlí, zákazem vstupu, zákazem kontaktování a přiblížení se.) Metoda SARA DN v rukou odborníků pomáhá určit strategii řízení tohoto rizika, vyvažuje občas se vyskytující subjektivní pocity profesionálů, zlepšuje jednotnost rozhodnutí, přispívá k lepší mezioborové komunikaci (donalinka.cz, bkb.cz).

Bílý kruh bezpečí adaptoval metodu SARA DN pro ČR a podpořil její šíření několika akcemi. Patřily k nim semináře se zahraničními lektory, „Pomůcka pro policisty“ předaná policejním pedagogům a školitelům, pilotní ověření metody v Praze, Ostravě a Brně. Tato metoda se stala součástí Závazného pokynu policejního prezidenta a výrazně posílila kompetence jednotlivých policistů při realizaci zákona č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím účinného od 1. 1. 2007. Bílý kruh bezpečí, o.s., se i nadále zabývá šířením metody SARA DN, a to prostřednictvím školení odborníků různých profesí, kteří pracují s osobami ohroženými domácím násilím (bkb.cz).

2.3 Pomoc obětem domácího násilí

Je obtížné rozpoznat, co se za zavřenými dveřmi domácnosti děje, protože není lehké najít odvahu říci nahlas a nejbližšímu okolí: „Jsem oběť domácího násilí. Můj partner/ka mě ponižuje, bije, vyhrožuje mi“. Často je motivací k tomuto prvnímu kroku až strach o zdraví a život svůj či dětí. Překonat strach a poslušnost je pro osobu ohroženou domácím násilím velmi náročné, proto potřebuje pomoc a podporu zvenčí. Základní rozhodnutí však musí udělat sama, neměla by k němu být nikým nucena. Je možné nabídnout východisko z beznadějné situace, slíbit podporu a konkrétní pomoc, ale nelze za nikoho rozhodovat. Řešení domácího násilí není jednoduché ani rychlé. Dočasně může dojít i ke zhoršení situace a je potřeba řešit řadu nových problémů. Pokud se však ohrožená osoba rozhodne něco se svým životem udělat, je mimořádně důležité, aby své rozhodnutí dotáhla až do konce – k životu bez násilí (idt.brno.cz).

Zásady komunikace s osobou ohroženou domácím násilím

Komunikace s osobou ohroženou domácím násilím by měla být vedena s ohledem na situaci, ve které se nachází, takto:

- Přistupujte k ní s velkým pochopením.
- Zdůrazněte jí, že není sama, kdo něco podobného prožívá, že v podobné situaci se nachází mnoho osob a existuje tu pro ně pomoc.
- Řekněte jí, že nikdo si nezaslouží trpět násilím, ani ona.
- Bude-li s Vámi o násilí hovořit, nenechte se fascinovat tím, co slyšíte. Nepátrejte po detailech. Nechte ji hovořit v takové míře, jaká je jí příjemná.
- Podpořte ji v pocitu kompetence a vlastní síly.
- Buďte dobrým posluchačem. Nechte ji, aby činila svá vlastní rozhodnutí. Mějte pochopení pro to, že rozhodnutí je pro ni těžké.
- Chcete-li účinně pomoci, nesuďte, nehledejte příčiny ani vinu. Vyvarujte se vyčítavé komunikace.
- Svoji pomoc nepodmiňujte.
- Nedávejte neuvážené rady a naděje.
- Sdělte jí, že nejdůležitější je její bezpečnost a bezpečnost dětí.
- V případě, že odešla a pak se k partnerovi opět vrátila, dejte jí najevo, že tu jste pro ni i nadále.
- Dejte jí seznam organizací pomoci obětem domácího násilí (idtbrno.cz).

2.3.1 Poradenství

Posláním služby odborné sociální poradenství je poskytovat bezplatné odborné sociální poradenství v oblasti domácího násilí (tj. sociálně právní poradenství, sociálně terapeutické poradenství, případně psychologickou pomoc) ženám obětem domácího násilí v nepříznivé sociální situaci, aby se lépe orientovaly ve svých právech, našly odvahu a schopnost řešit svoji situaci, pochopit cyklus násilí a posílit jejich ochranu před dalším násilím v rodině. Služba směřuje k posilování schopnosti řešit situaci vlastními silami, stabilizaci a začlenění se do běžného života bez přítomnosti násilí (rosa-os.cz).

Cíle odborného sociálního poradenství jsou:

- poskytovat ženám, obětem domácího násilí bezplatně informace a možnostech a formách pomoci a nezbytnou psychickou podporu,
- poskytování odborného poradenství formou psychosociálních a sociálně terapeutických konzultací, jejichž cílem je seznámit ženy s problematikou násilí v rodině tak, aby pochopily v jaké situaci se nyní nachází, jaké jsou techniky chování násilných partnerů, cyklus násilí a dopady násilí v rodině na jejich děti,
- posílení schopností a sebevědomí klientky, odborná pomoc při zpracování traumatu způsobeného prožitým násilím, v případě potřeby poskytnutí krizové intervence,
- zajištění bezpečí klientky a dětí, které se staly svědky domácího násilí nebo by násilím v rodině mohly být ohroženy, identifikování rizikových faktorů a vypracování bezpečnostního plánu,
- podpora pro uplatnění zákonných nároků formou sociálně právních konzultací, včetně právních informací ve věci samotného násilí v rodině, tak i státní sociální podpory a pomoci při komunikaci s úřady, Policií či soudem, zejména pak formou písemných zpráv a probíhajících konzultací,
- nezbytná právní pomoc formou pomoci se sepisováním návrhů k soudu a bezplatných právních konzultací (prostřednictvím nabídky konzultací s advokátkou),
- pomoc při sociálním začleňování osob ohrožených domácím násilím do běžného života bez přítomnosti násilí (rosa-os.cz).

Cílovou skupinou služby jsou:

- ženy, oběti domácího násilí, v jejichž případě může jít o násilí aktuální, hrozící nebo o pokus o něj,
- ženy, které zažily v minulosti domácí násilí a následkem toho mají psychické problémy nebo vykazují příznaky posttraumatické stresové poruchy,
- ženy, které zažily násilí v dřívějších vztazích nebo rodinné příslušníky, přátele či známé z okolí žen, obětí domácího násilí, kteří chtějí takové ženě pomoci nebo se sami v situaci zorientovat,
- ženy: tato cílová skupina je bez omezení věku,

- ženy hlášené na území ČR k trvalému pobytu, osoby s uděleným azylem, občané členského státu Evropské unie hlášené na území ČR k pobytu po dobu delší než tři měsíce a další osoby uvedené a § 4 zákona č. 108/2006 Sb., Zákon o sociálních službách,
- ženy, které explicitně vysloví zájem o nabízenou sociální službu (rosa-os.cz).

3 PROJEKTY POMOCI OBĚTEM

3.1 Acorus

Obrázek 4: Logo společnosti Acorus

Zdroj: www.acorus.cz

Acorus, o. s. (obrázek 4) poskytuje osobám ohroženým domácím násilím komplexní odbornou pomoc směřující k překonání nepříznivé sociální situace a k začlenění se do běžného života bez přítomnosti násilí.

Pomoc je poskytována prostřednictvím služeb:

- AZYLOVÝ DŮM
- KRIZOVÁ POMOC
- ODBORNÉ SOCIÁLNÍ PORADENSTVÍ

Zásady poskytovaných služeb

- Respektování práv a důstojnosti uživatelů a uživatelek služeb vychází z etického kodexu.
- Rozhodnutí uživatelů a uživatelek služeb týkající se řešení jejich sociální situace je plně respektováno, nabízená pomoc není podmiňována přijetím konkrétního řešení.
- Pracovníci a pracovnice předcházejí diskriminaci a stigmatizaci uživatelů a uživatelek služeb.
- Soukromí a další práva uživatelů a uživatelek služeb jsou pracovníky a pracovnicemi plně respektována. Uživatelkám a uživatelům služeb pracovníci a pracovnice vykají a při oslovování respektují jejich přání.

- Poskytovaná pomoc je individuální povahy, s uživateli a uživatelkami služeb je uzavírán kontrakt (smlouva, individuální plán), ve kterém si stanovují své cíle a volí individuální služby.
- Pracovníci a pracovnice motivují uživatele a uživatelky služeb k samostatnému překonání nepříznivé sociální situace vzniklé v důsledku domácího násilí a posilují jejich rozhodnutí směřující k sociálnímu začlenění se do běžné společnosti (acorus.cz).

3.2 Bílý kruh bezpečí

Obrázek 5: Logo společnosti Bílý kruh bezpečí

Zdroj: www.bkb.cz

Bílý kruh bezpečí poskytuje odbornou, bezplatnou a diskrétní pomoc obětem a svědkům trestných činů. Pomoc v Bílém kruhu bezpečí poskytují odborně způsobilí poradci, například právníci, psychologové, sociální pracovníci, lékaři. Všichni jsou zpravidla ve svém oboru uznávanými experty, kteří svůj volný čas a znalosti věnují pomoci obětem v občanském sdružení.

Provozují nonstop telefonickou DONA linka pomoc osobám ohroženým domácím násilím:

- Vyslechne a pomůže volajícímu orientovat se v aktuální situaci.
- Nabízí volajícímu porozumění a důvěru.
- Pomáhá volajícímu odstranit pocity viny a znovu nalézt sebedůvěru.
- Motivuje volajícího k aktivnímu řešení situace.
- Pomáhá volajícímu promyslet individuální bezpečnostní plán.
- Poskytuje praktické rady a pomáhá volajícímu nalézat další vhodný postup.

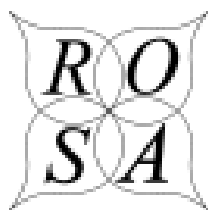
- Nabízí důležité informace v sociálně právních a trestně právních opatřeních.
- Poskytuje informace o systému služeb sociální záchrané sítě pro oběti domácího násilí a trestných činů (bkb.cz).

Bílý kruh bezpečí v roce 2012 pomohl celkem 35 % obětí, které se rozhodly trestný čin neoznamovat. Jako hlavní důvod uváděly malou důvěru v to, že státní instituce případ vyřeší a čin potrestají, a také obavy ze ztráty kontroly nad dalšími procesy, a dalšího průlomu do svého soukromí, které už svým činem narušil pachatel, popisuje ředitelka Bílého kruhu bezpečí Petra Vitoušová.

Při příležitosti Evropského dne obětí udělil Bílý kruh bezpečí Cenu Anděl ženě, která se nad rámec svých profesních povinností vždy za práva jednotlivých poškozených dokázala zásadním způsobem a s úspěchem poprat. Totéž dokázala při přípravě zákona o obětech v oblasti odškodnění obětí. Cenu Anděl převzala a pátek 22. února advokátka Hana Marvanová. Čestné uznání Bílého kruhu bezpečí bylo uděleno Mgr. Františku Korbelovi, Ph.D., náměstkovi ministra spravedlnosti, za osobní nasazení při přípravě a projednání konečné podoby návrhu zákona a obětech (bkb.cz).

3.3 Občanské sdružení ROSA

Obrázek 6: Logo společnosti ROSA

Zdroj: www.rosa-os.cz

Občanské sdružení ROSA je nestátní nezisková organizace specializující se na pomoc ženám - obětem domácího násilí a jejich dětem a na prevenci násilí. Občanské sdružení ROSA usiluje o zlepšení systému pomoci ženám - obětem

domácího násilí a jejich dětem. Jeho součástí je i odborné specializované poradenství a komplexní pomoc pro ženu - oběť domácího násilí, mezi níž patří krizová intervence, sociálně-terapeutické poradenství, vytvoření bezpečnostního plánu, poskytování utajeného azylového bydlení pro ženy - oběti domácího násilí (formou azylového domu a bytu) a telefonická krizová pomoc pro všechny oběti domácího násilí (www.rosa-os.cz).

ROSA pomáhá ženám již od roku 1993 - nejprve jako nadace, od roku 1998 jako občanské sdružení.

Cíle organizace : ROSA - centrum pro týrané a osamělé ženy

- Sdružení ROSA – centrum pro týrané a osamělé ženy zřizuje a provozuje centrum pomoci pro týrané ženy.
- Hlavním cílem organizace je pomáhat obětem domácího násilí prostřednictvím registrovaných sociálních služeb. Smyslem je poskytnutí bezpečí, jistoty, posilování klientek, aby našly sílu a pomalu vlastními silami dokázaly situaci změnit.
- ROSA spolupracuje se státními orgány (policie, soudy) v případech domácího násilí tak, aby oběti domácího násilí nebyly viktimizovány, dbalo se na ochranu dětí - svědků domácího násilí a zvyšovalo se povědomí o problematice domácího násilí a potřebách obětí a jejich ochrany.
- ROSA usiluje o zakotvení utajenosti azylového ubytování pro ženy oběti domácího násilí zákonem se specifickými předpisy, a poskytuje týraným ženám azylové ubytování na adrese, která zůstává díky specifickým opatřením utajena.
- ROSA v rámci minimalizace dopadů partnerského násilí pořádá vzdělávací a preventivní aktivity pro širokou, odbornou veřejnost, základní, střední a vyšší odborné školy.

Strategické cíle organizace : ROSA - centrum pro týrané a osamělé ženy
Strategické cíle organizace jsou stanovovány na všechny činnosti občanského sdružení a všechny registrované sociální služby na pětileté období členským shromážděním o.s. ROSA – (zápisy členského shromáždění). Tento dokument je interní a není veřejně přístupný na internetu.

Pracovnice o.s. ROSA se řídí etickým kodexem, který je založen na ochraně práv klientek, úctě, mlčenlivosti, stranickým přístupem a bezplatném poskytování

psychosociálního a právního poradenství. Pracovnice občanského sdružení ROSA prošly řadou odborných školení a výcviků v České republice a zahraničí.

Jako přímou pomoc obětem domácího násilí má ROSA registrovány podle zákona č. 108/2006 Sb. a sociálních službách 3 sociální služby (www.rosa-os.cz).

Odborné sociální poradenství v Informačním a poradenském centru ROSA, ženám nabízíme bezplatné jednorázové a dlouhodobé poradenství: sociálně právní, psychosociální, socioterapeutické. A v případě potřeby a možnosti zajišťujeme klientkám i právní poradenství. Ke konzultacím je nutné se předem objednat na tel. 241 432 466.

Azylové ubytování v azylovém domě ROSA s utajenou adresou pro ženy - oběti domácího násilí a jejich děti. K pobytu v azylovém domě jsou přijímány ženy s dětmi i ženy bezdětné, které jsou ohrožené násilím v rodině. V azylovém domě nejsou krizová lůžka - k pobytu jsou ženy přijímány až po vstupní konzultaci v Informačním a poradenském centru ROSA. Za pobyt ženy platí, poradenství je bezplatné.

Telefonickou krizovou pomoc na pevné lince, na SOS lince a přímé internetové poradenství – vše BEZPLATNĚ. Internetové poradenství a telefonická pomoc slouží obětem domácího násilí, násilí ve vztazích, příbuzným obětí, pracovníkům státních institucí, sociálních odborů, neziskových organizací pomáhajících obětem domácího násilí.

V Informačním a poradenském centru ROSA bylo v letech 1998 - 2010 bylo poskytnuto celkem 10 542 konzultací 2 180 ženám. Azylový dům ROSA pomohl a létech 1998 - 2010 celkem 206 ženám a 237 dětem. Od roku 1998 do konce roku 2010 bylo poskytnuto 16 607 krizových telefonických intervencí (www.rosa-os.cz).

4 LEGISLATIVA

Ochrana oběti by měla být základem každé intervence v případech domácího násilí. Legislativní opatření a možnosti právní ochrany obětí dané země významným způsobem ovlivňují efektivnost prevence opakování násilí v rodině a pomoc a ochranu osoby ohrožené domácím násilím. České právo neznalo normativní definici domácího násilí. Pojmenování tohoto závažného celospolečenského problému v České republice zcela chybělo a na zavedení tohoto pojmu mají zásluhu zejména nestátní neziskové organizace, které se od začátku devadesátých let minulého století začaly problémem domácího násilí zabývat. Ochrana obětí domácího násilí je v českém právním systému obecně zakotvena v rámci občanského práva, rodinného práva, práva přestupkového a policejního a také v trestním zákoně (rosa.cz). Roku 1995 Koordinační kruh prevence násilí na ženách připomněl svými akcemi 25. listopad jako den proti násilí na ženách. V Česku to bylo poprvé. Později, v prosinci 1999, Valné shromáždění Organizace spojených národů oficiálně (rozhodnutím 54/134) vyhlásilo 25. listopad za Mezinárodní den proti násilí na ženách (Conwayová, 2007).

4.1 Trestní zákon

V prosinci 2003 byla přijata Poslaneckou sněmovnou parlamentu České republiky novela trestního zákona, která vložением § 215a zavádí trestnost týrání osoby blízké žijící ve společné domácnosti, a to v účinnosti od 1. 6. 2004. Týráním je zde myšleno úmyslné zlé nakládání s blízkou osobou. Podle § 215a trestního zákona bude ten, kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společně obývaném bytě nebo domě, potrestán odnětím svobody na tři léta. Odnětím svobody na dvě až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li uvedený odstavec 1 zvláště surovým způsobem nebo na více osobách nebo pokračuje-li v páčání takového činu po delší dobu. Skutková podstata podle § 215a není zařazena ve výčtu trestných činů podle § 163 trestního řádu, tzn. k zahájení trestního stíhání podle § 215a není třeba souhlasu poškozeného (bkb.cz).

Zákon č. 135/2006 Sb.

Na půdě Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR byla 10. října 2002 z iniciativy Bílého kruhu bezpečí a Philip Morris ČR a.s. založena Aliance proti domácímu násilí, jejíž prioritou bylo připravit a prosadit systémové změny a oblasti řešení případů domácího násilí. V roce 2004 vznikla při Alianci expertní skupina, která zpracovala návrh nového zákona. Návrh deseti odborníků z oblasti legislativy a exekutivy byl poprvé prezentován odborné veřejnosti na Národním kongresu Aliance v říjnu 2004, v listopadu téhož roku ho podpořila skupina 55 poslanců v čele s Janem Kasalem. Parlament ČR schválil předložený zákon na ochranu před domácím násilím v ČR dne 14. března 2006 a 31. března 2006 byl podepsán prezidentem republiky. Pod číslem 135/2006 Sb. nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2007. Soukromá společnost a nezisková nestátní organizace tak dokázaly prosadit jednu z nejrozsáhlejších legislativních změn v dějinách České republiky, která poskytuje ochranu osobám ohroženým domácím násilím a naši zemi tak zařadila mezi státy s proaktivním řešením této problematiky (bkb.cz).

4.2 Přehled hlavních změn v nové právní úpravě institutu vykázání

Vykázání v ČR je nově upraveno a platností od 1. 1. 2009 v zákoně č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, konkrétně v § 44 až 47 „Oprávnění vykázat z bytu nebo domu a z jeho bezprostředního okolí“.

Stěžejními body nové právní úpravy jsou:

- Policista může rozhodnout o vykázání agresora ze společného obydlí. Součástí vykázání je rovněž zákaz návratu do vymezených prostor.
- Rozhodnutí o vykázání se vydává bez projednání věci a z úřední povinnosti. Souhlas ohrožené osoby se nevyžaduje a ohrožená osoba ho nemůže zrušit.
- Vykázání trvá po dobu 10 dnů, tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby. Podáním návrhu na vydání předběžného opatření lze tuto dobu prodloužit.
- Pro pomoc osobám ohroženým násilným chováním ze strany osob blízkých nebo osob žijících s nimi ve společném obydlí budou zřizována intervenční centra. Intervenční centra zprostředkují obětem sociální, lékařské, psychologické

a právní poradenství. Jejich úkolem je a koordinace zúčastněných institucí (Policie, nestátní instituce)

- Zákon je neutrální, bez ohledu na to, kdo je původcem násilí a kdo jeho obětí. Vychází přitom z obecných znaků domácího násilí – opakování a stupňování závažnosti násilného jednání, které směřuje proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti ve společném obydlí násilné a ohrožené osoby. (V praxi tedy bude nutné dokázat předcházející útoky a předpoklad, že k útoku dojde znovu).
- Zásahem do partnerského vztahu, v němž dochází k týrání, prostřednictvím vykázní násilníka na přiměřenou dobu z bytu, získá napadená/ý dostatek času na to, aby si bez psychického či jiného nátlaku ujasnil situaci v níž se nachází a uspořádal svoje plány (domacinasili.cz).

4.3 Nový trestní čin - stalking

Novela trestního zákona č. 40/2009 Sb. platná od 1.1.2010 přinesla nový trestný čin, který doposud náš právní řád neznal. Jedná se o takzvaný stalking, který představuje nebezpečné pronásledování a obtěžování určité osoby, která se soustavně otáčí a cítí přítomnost pronásledovatele – obrázek 7. Trestní zákon vymezuje skutkovou podstatu nebezpečného pronásledování v § 354:

Obrázek 7: Oběť stalkingu

Zdroj: www.advokati-pravnici.cz

1. Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že
 - a) vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmu jemu nebo jeho osobám blízkým,

- b) vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje,
- c) vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje,
- d) omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života,
- e) zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu, a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

2. Odnětím svobody na šest měsíců až tři roky bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

- a) vůči dítěti nebo těhotné ženě,
- b) se zbraní,
- c) nejméně se dvěma osobami (advokati-pravnici.cz).

4.4 Národní akční plán prevence domácího násilí na léta 2011-2014

V dubnu 2011 vláda schválila Národní akční plán prevence domácího násilí na léta 2011-2014, jehož spolupředkladatelkou byla zmocněnkyně vlády pro lidská práva Monika Šimůnková. Národní akční plán prevence domácího násilí vznikl na základě podnětu Výboru pro prevenci domácího násilí a doporučení Rady vlády pro rovné příležitosti žen a mužů. Národní akční plán prevence domácího násilí je jedním z kroků systémového řešení této problematiky. Plán navrhuje hlavní cíle a příslušná opatření jak z oblasti prevence, tak i z oblasti represe. Na jeho přípravě se podílela celá řada odborníků nejen ze státní správy, ale i justice, akademické sféry a neziskových organizací. Materiál obsahuje tyto oblasti: Podpora osob ohrožených domácím násilím, Děti ohrožené domácím násilím, Práce s násilnými osobami, Vzdělávání a interdisciplinární spolupráce, Společnost a domácí násilí, Analýzy a studie, Legislativa (vlada.cz)

Národní akční plán prevence domácího násilí nerozlišuje mezi násilnými a ohroženými osobami dle pohlaví, týká se stejně mužů jako žen, vztahuje se i na specifické skupiny obětí, jako jsou např. děti, senioři a osoby s postižením (vlada.cz).

5 POPIS VÝZKUMU

Při definování domácího násilí lze vycházet z trestního zákona, ve kterém byl poprvé v roce 2004 zpracován pojem „týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě nebo osoby blízké“. Problém domácího násilí není záležitostí jedné rodiny, ale dotýká se celé společnosti. Je nezbytně nutné tomuto patologickému jevu věnovat velkou pozornost.

Konkrétním cílem praktické části je zjištění, jaká je informovanost o domácím násilí u mužů a u žen, do jaké míry vnímá populace v Praze a Kladně pojem „domácí násilí“ a jaká je jejich možnost využít kontaktovat organizace, zabývající se pomocí obětem. V rámci konkretizace daného problému bylo dalším cílem najít možnosti, jak snížit počet ohrožených osob a zmírnit tak násilí.

V rámci prováděného výzkumu bylo provedeno dotazníkové šetření u 150 osob různého věku, pohlaví, rodinného stavu a místa bydliště. Otázky uvedené v dotazníku byly kladeny jako uzavřené a polootevřené. Dotazník (příloha A) se skládá ze tří částí:

- 1) První část obsahuje otázky, které poslouží k analýze demografických údajů respondentů.
- 2) Druhá část obsahuje otázky týkající se domácího násilí. Respondenti, kteří se setkali s násilím pokračují k další otázce, ti, kteří odpověděli „ne“ přecházejí po sedmé otázce k dotazu č. 10.
- 3) Mimo otázek obsahuje dotazník oslovení respondenta s důvodem vytvoření dotazníku a ujištění o anonymním zpracování odpovědí.

Na základě teoretických poznatků a prostudování dřívějších statistik jsem stanovila tyto hypotézy:

Hypotéza č. 1: O problematice domácího násilí je informovanost větší u žen než u mužů.

Hypotéza č. 2: Více jak 50 % oslovených osob neví, kam by se v případě domácího násilí obrátili.

Hypotéza č. 3: Domácímu násilí je možné předejít osvětou dětí školního věku.

5.1 Výzkumný vzorek

Dotazníkovým šetřením bylo osloveno celkem 150 obyvatel z Prahy a Kladna. Návratnost 124 vyplněných dotazníků činila 81 % z expedovaných. Respondenti byli rozdělení do dvou věkových kategorií. Jednu tvořili osoby v rozmezí 20-35 let, druhá skupina byla složená z respondentů ve věku 36-50 let. Distribuce a sběr vyplněných dotazníků byl proveden osobně v papírové podobě. Každý z vyplněných dotazníků byl zpracován a vyhodnocen. Jak v rámci pohlaví, věkových kategorií a stavu, ale také podle toho jak respondenti odpovídali. Výzkumné šetření bylo prováděno v době od prosince 2012 do ledna 2013. V této době byly dotazníky expedovány a shromážděné zpět.

Základní fakta o respondentech

Analýzou vyplněných 124 dotazníků vyšlo najevo, že se výzkumu zúčastnilo 81 žen a to celkem 80 % (65 žen) dotazovaných byly ve věku 20 - 35 let a 20 % (16 žen) ve věku 36 – 50 let. Dotazník vyplnilo 43 mužů, z toho 23 % v první věkové kategorii 20 – 35 let (10 mužů). Druhou věkovou kategorií 36 – 50 let tvořilo 77 % (33 mužů). Toto je zaznamenáno a tabulce 1 a 2.

Tabulka 1: Počty respondentů podle pohlaví a věku

Pohlaví / Věk	20 - 35	36 - 50
Žena	65	16
Muž	10	33
Celkem	75	49

Zdroj: autor práce

Tabulka 2: Procentuální složení respondentů podle pohlaví a věku

Pohlaví / Věk	20 - 35	36 - 50
Žena	80%	20%
Muž	23%	77%
Celkem	60%	40%

Zdroj: autor práce

Tabulky 3 a 4 představují ucelený přehled o 81 ženách a 43 mužích a jejich současném rodinném stavu. Celkem 37 žen (46 %) a 24 (55 %) mužů je ve stavu vdaná/ženatý. Svobodní jsou zastoupení v počtu 22 žen (27 %) a 5 mužů (12 %), rozvedených žen je 19 (24 %), mužů 13 (30 %). Pouze 3 ženy (3 %) a 1 muž (3 %) jsou ve stavu druh/družka.

Tabulka 3: Rodinný stav účastníků uvedený dle pohlaví v číslech

Vdaná / Ženatý	37	24
Svobodní	22	5
Rozvedení	19	13
Druh / Družka	3	1
Celkem	81	43

Zdroj: autor práce

Tabulka 4: Rodinný stav účastníků uvedený dle pohlaví v procentech

Stav / Pohlaví	Žena	Muž
Vdaná / Ženatý	46%	55%
Svobodní	27%	12%
Rozvedení	24%	30%
Druh / Družka	3%	3%

Zdroj: autor práce

V rámci dotazníkového výzkumu vyplnilo dotazník 56 žen (69 %) a 30 mužů (70 %) z Prahy, menší zastoupení mělo Kladno, a to 25 žen (31 %) a 13 mužů (30 %).

Tabulka 5: Poměr zastoupení respondentů z Prahy a Kladna v číslech

Pohlaví / Místo	Praha	Kladno
Žena	56	25
Muž	30	13

Zdroj: autor práce

Tabulka 6: Poměr zastoupení respondentů z Prahy a Kladna v procentech

Pohlaví / Místo	Praha	Kladno
Žena	69%	31%
Muž	70%	30%

Zdroj: autor práce

6 VÝSLEDKY OTÁZEK ZAMĚŘENÝCH NA DOMÁCÍ NÁSILÍ

V této kapitole je rozbor druhé části dotazníkových otázek, které jsou zaměřeny na zkoumaný předmět výzkumu. Jedná se o otázky setkání se s domácím násilím, možnosti řešení nebo informovanosti hromadnými sdělovacími prostředky. Otázky č. 1 až č. 4. byly popsány v kapitole 5.1.

Otázka č. 5 - Znáte obsah pojmu „Domácí násilí“?

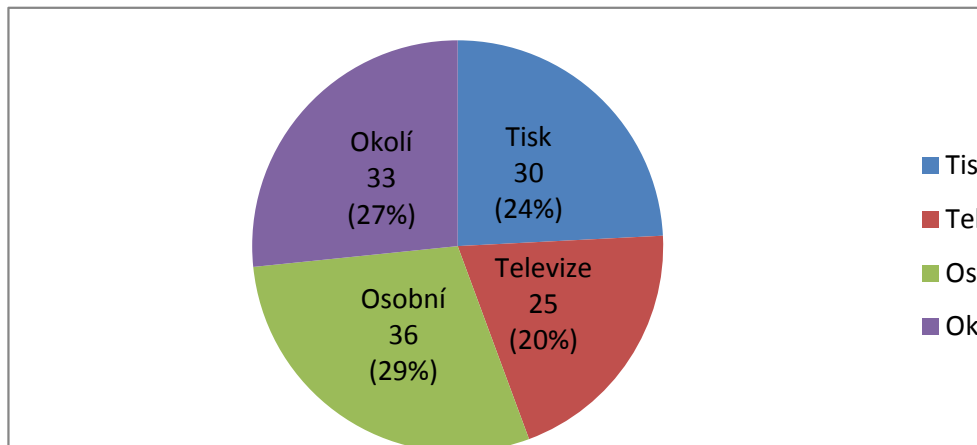
Základní otázkou zkoumaného dotazníku byla znalost pojmu. Sto procent respondentů shodně odpovědělo „Ano“. Vzhledem k uzavřené otázce a možnosti odpovědi „Ano“ nebo „Ne“ nelze přesně určit, zda pojem „Domácí násilí“ je skutečně správně chápan všemi respondenty. S ohledem na výsledek nebyla k této otázce zpracována tabulka a ani graf.

Otázka č. 6 - Z jakého zdroje?

Respondenti měli na výběr ze čtyř zdrojů tisk, televize, osobní zkušenost nebo z blízkého okolí. Tisk uvedlo 24 %, z toho 10 % žen a 14 % mužů, televizi 20 % podílem 10 % ženy a 10 % muži, osobní zkušenost připustilo 29 %, z toho většina žen a to 24 % a pouze 5 % mužů. Znalost z blízkého okolí z celkových 27 % potvrdilo 25 % žen a pouhé 2 % mužů.

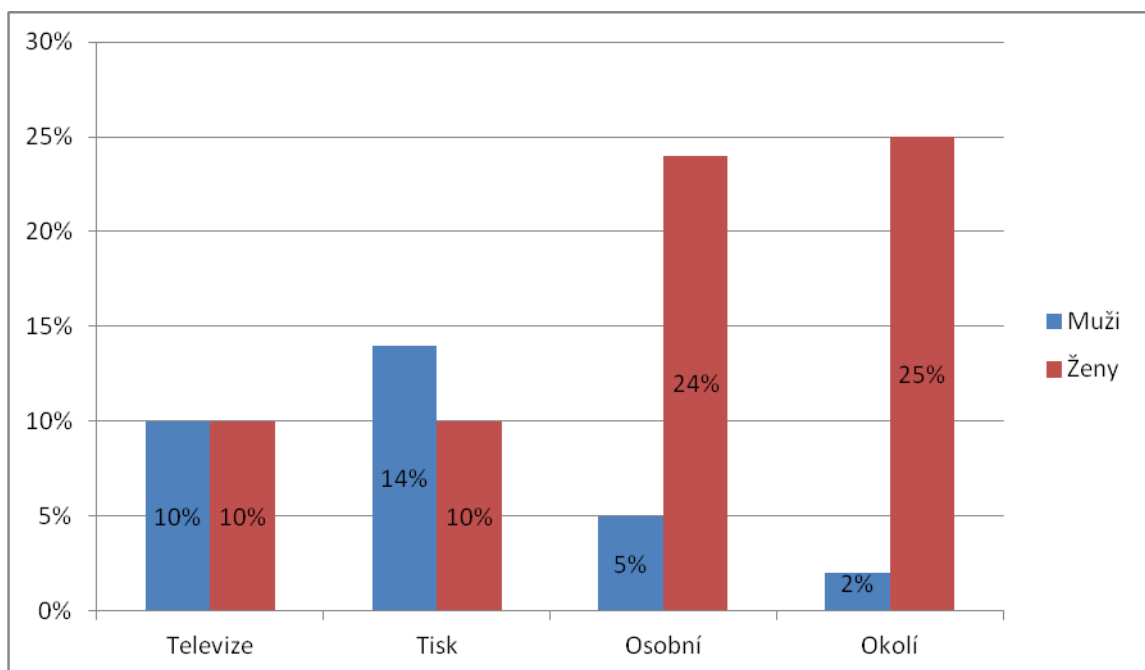
V grafu 1 najdeme vyobrazený poměr zdrojů v číslech a procentech. Graf 2 ukazuje procentuální poměr znalosti domácího násilí z uvedených zdrojů mezi muži a ženami.

Graf 1: Informační zdroje o domácím násilí

Zdroj: autor práce

Graf 2: Informační zdroje v procentuálním poměru mezi muži a ženami

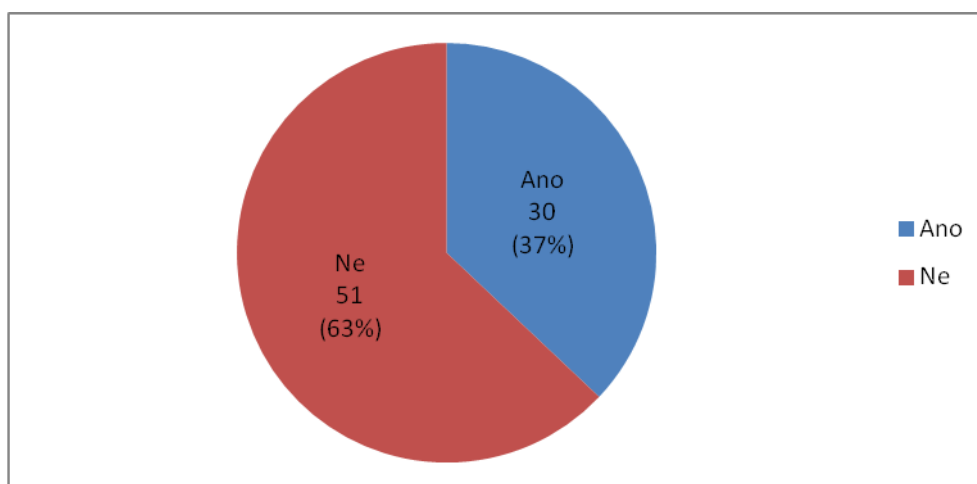
Zdroj: autor práce

Otázka č. 7 - Setkali jste se osobně s domácím násilím?

Ze všech dotazovaných mužů (graf 4) odpovědělo na otázku č. 7 ano 6 respondentů (14 %) a zbylých 37 (86 %) mužských respondentů odpovědělo ne.

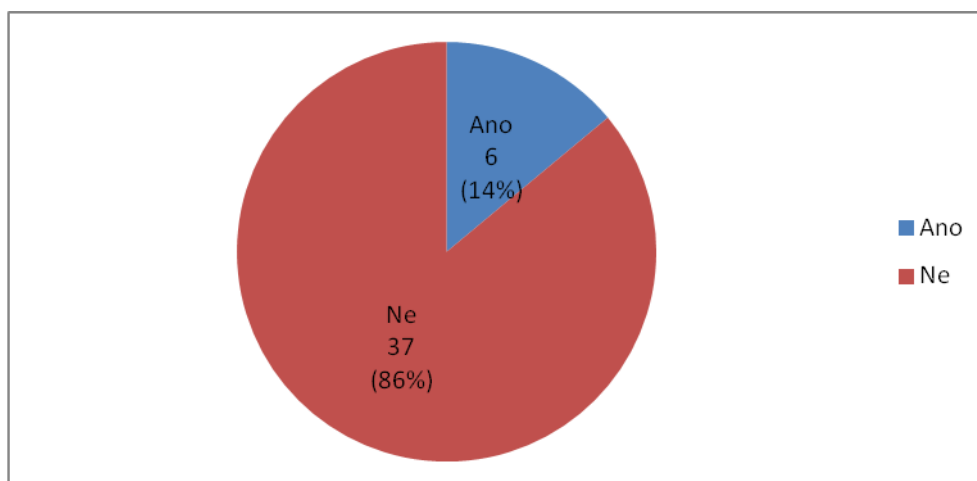
Ženy (graf 3), které byly dotazovány z počtu 30 respondentek (37 %) odpovídalo ano na otázku č. 7 z 51 (63 %) respondentek ne.

Graf 3: Osobní kontakt s domácím násilím u žen

Zdroj: autor práce

Graf 4: Osobní kontakt s domácím násilím u mužů

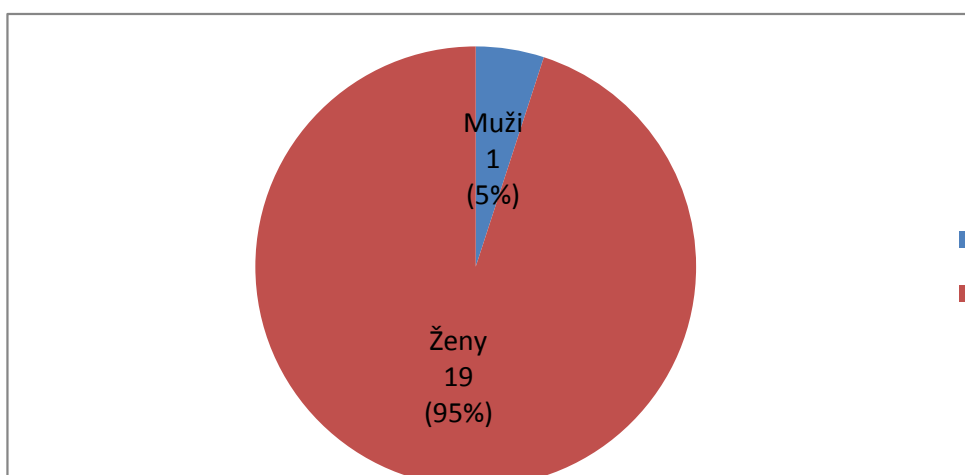
Zdroj: autor práce

Otázka č. 8 - Pokud ANO označte svou roli?

Jedná se o základní zjištění rolí a osob, které byly účastníky domácího násilí a to z pozice svědka nebo oběti. Ze 36 účastníků domácího násilí se označilo jako svědek 16 respondentů (44 %) a na 20 (56 %) respondentech bylo páčáno domácího násilí. Odpověděli všichni zúčastnění, z toho vyplývá, že ani jeden z nich nebyl pachatelem.

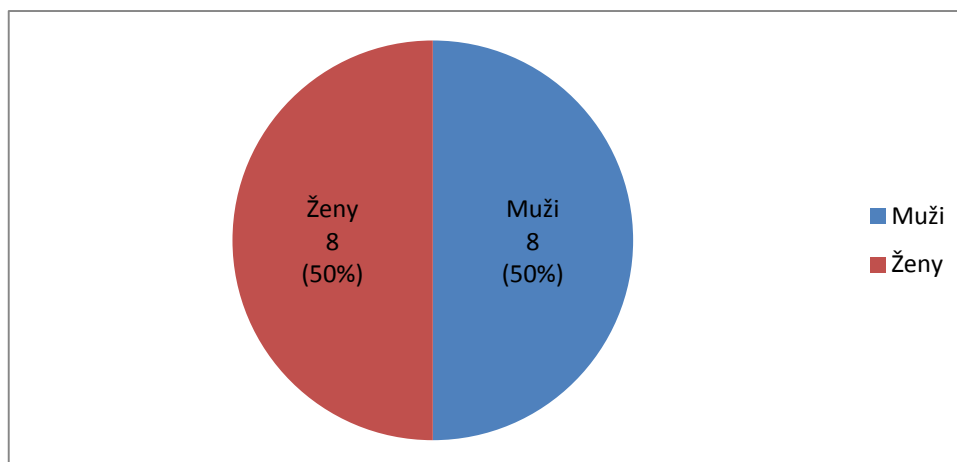
Z grafu 5 je patrné, že domácí násilí bylo páčáno na 19 ženách (95 %) a pouze na jednom muži (5 %). Graf 6 ukazuje shodu v poměru mužů 8 (50 %) a žen 8 (50 %) a pozice svědka

Graf 5: Role přímých účastníků domácího násilí

Zdroj: autor práce

Graf 6: Role svědků u mužů a žen

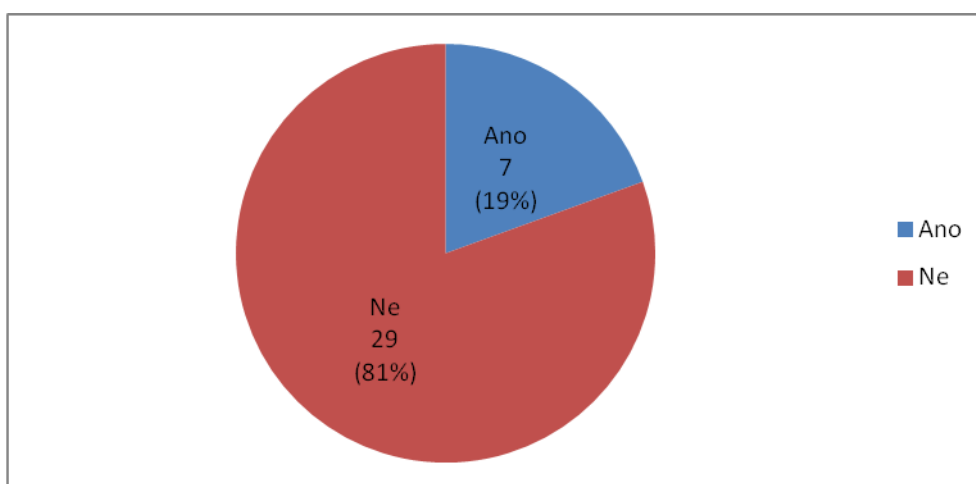

Zdroj: autor práce

Otázka č. 9 - Vyhledali jste pomoc?

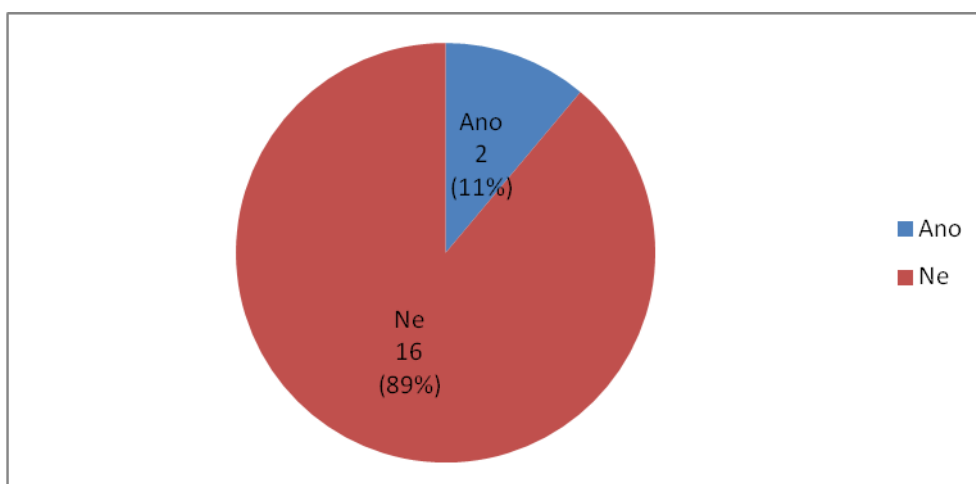
V otázce měli respondenti možnost odpovědi ano nebo ne bez ohledu na pozici svědka nebo účastníka. Pomoc vyhledalo z celkového počtu 36 respondentů pouze 19 % tj. 7 osob. Ostatní odpověděli ne. Poměr mužů a žen, kteří odpověděli ano byl značný, mužských ano zaznělo 5 (71 %), ženských pouze 2 (29 %). Graf 7 vyobrazuje poměr odpovědí ano a ne v případě vyhledání pomoci při účasti domácího násilí v grafu 8 je znázorněn poměr mužů a žen a odpovědí ano.

Graf 7: Vyhledání pomoci

Zdroj: autor práce

Graf 8: Vyhledání pomoci a poměru muž a žena

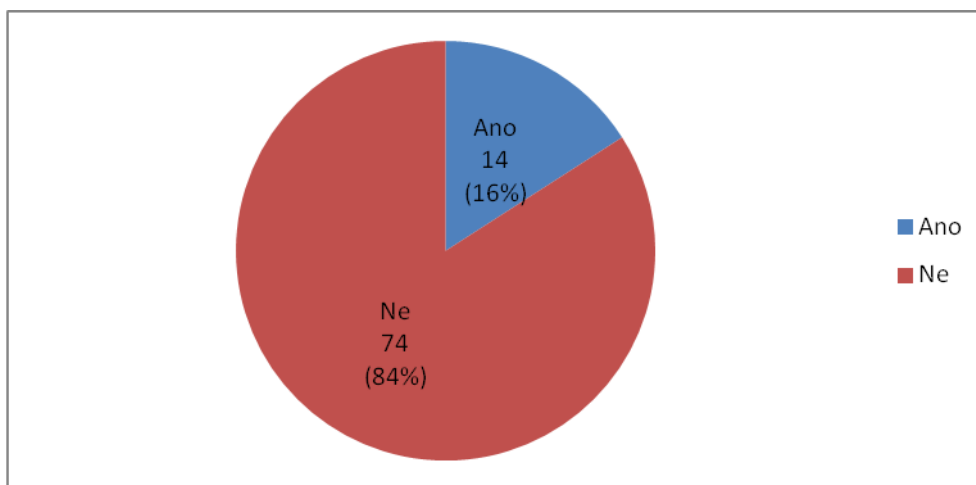

Zdroj: autor práce

Otázka č. 10 - Vyhledali byste pomoc, kdybyste se s tím setkali?

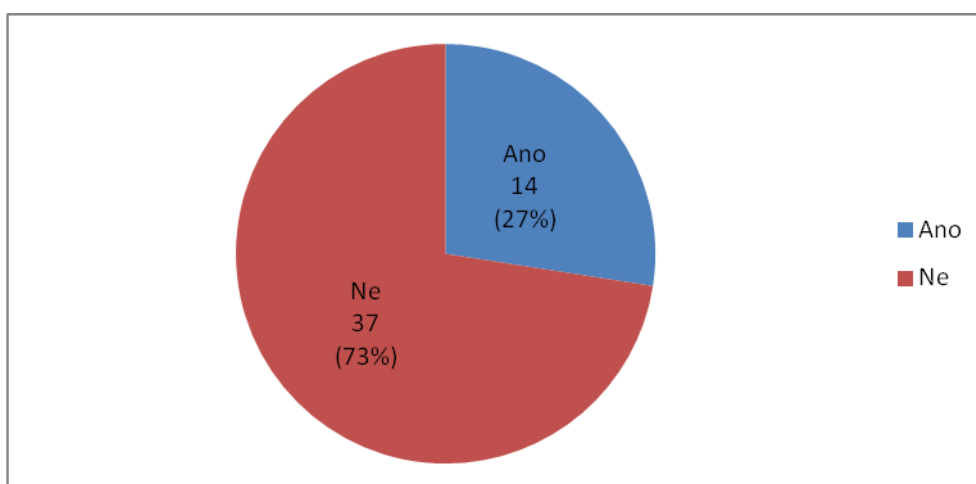
Respondenti, kteří na otázku č. 7 odpověděli ne, byli přesměrováni k otázce č. 10. K této otázce přešlo 88 respondentů, ze kterých 74 (84 %) odpovědělo ano a pouze 14 (16 %) ne. Všech 37 (100 %) mužů odpovědělo ano, ani jeden ne. U žen taktéž odpovědělo 37 (73 %) ano a 14 (27 %) by pomoc při setkání nevyhledalo. Otázka č.7 je graficky zpracována v grafech 9 a 10.

Graf 9: Počet respondentů při otázce 10

Zdroj: autor práce

Graf 10: Počet respondentů žen a mužů při otázce 10

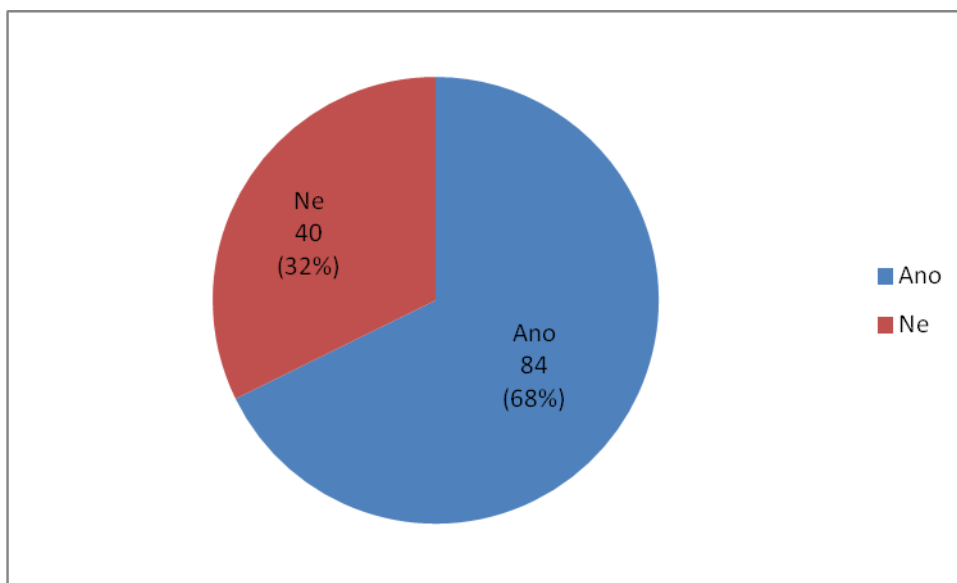

Zdroj: autor práce

Otázka č. 11 - Víte, kde byste hledali pomoc?

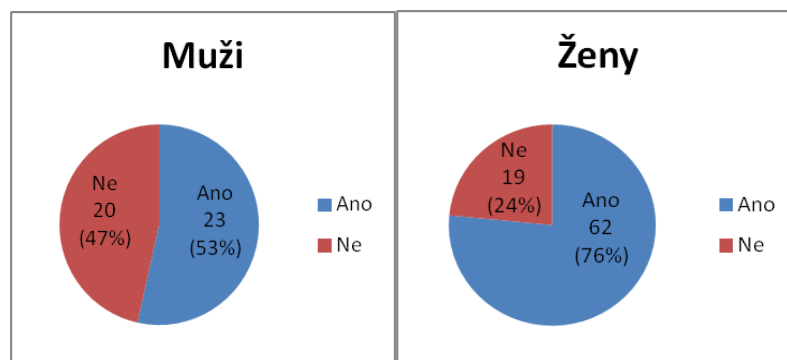
Ano odpovědělo 84 (68 %), ne 40 (32 %), celkové rozdělení ukazuje graf 11. Muži byli rozdělení v minimálním poměru, ano 23 (54 %), ne 20 (46 %), ženy se ve většině přiklonily k ano 62 (76 %), k ne 19 (24 %), rozdělení je graficky upraveno v grafu 12.

Graf 11: Znalost, kde vyhledat pomoc

Zdroj: autor práce

Graf 12: Znalost, kde vyhledat pomoc muži /ženy

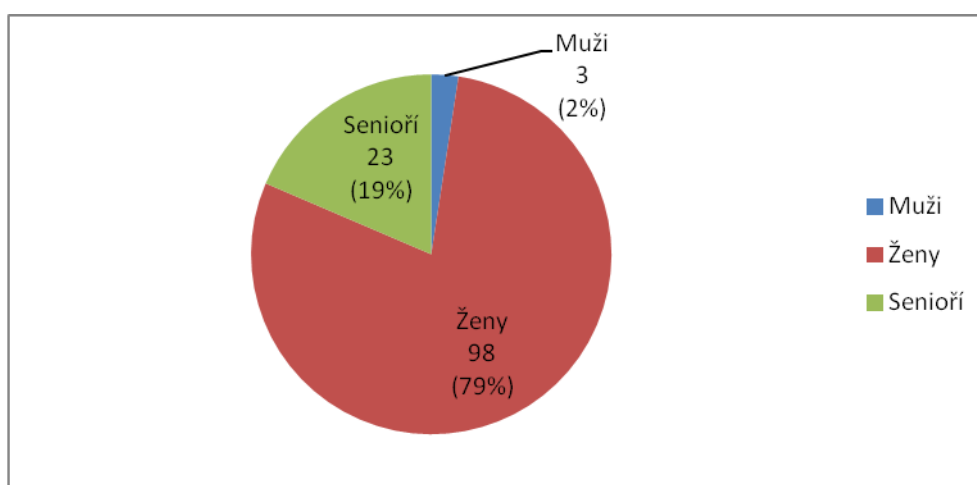

Zdroj: autor práce

Otázka č. 12 - Kdo je podle Vás nejčastější obětí domácího násilí?

Respondenti měli možnost ze tří označení, procentuální rozdělení zobrazuje graf 13 z celkového počtu 124 osob označilo 98 (79 %) jako nejčastější obětí domácího násilí ženy, muže označily 3 osoby (2 %). Senioři jsou obětí podle 23 (19 %) dotazovaných.

Graf 13: Procentuální vyjádření rozdělení obětí domácího násilí

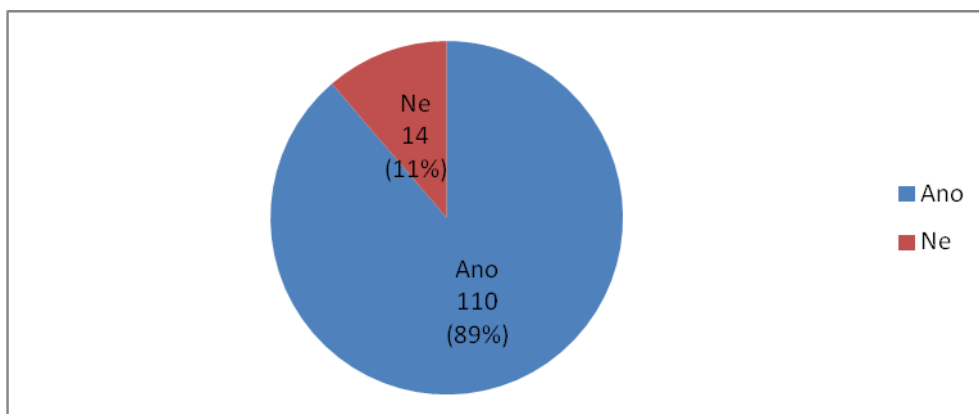

Zdroj: autor práce

Otázka č. 13 - Pomohla by výuka o domácím násilí v rámci školního vzdělávání k omezení jeho výskytu?

Ve všech případech ať celkově, muži nebo ženy se přiklonily k odpovědi ano, z celkového počtu odpovědělo 110 (88 %), ne 14 (12 %), toto najdeme v grafu 14 u mužů zaznělo ano u 30 (70 %) respondentů, ne u 13 (30 %). Ženy odpovídaly takto, ano 75 (93 %), ne 6 (7 %).

Graf 14: Pomohla by výuka o domácím násilí v rámci školního vzdělání

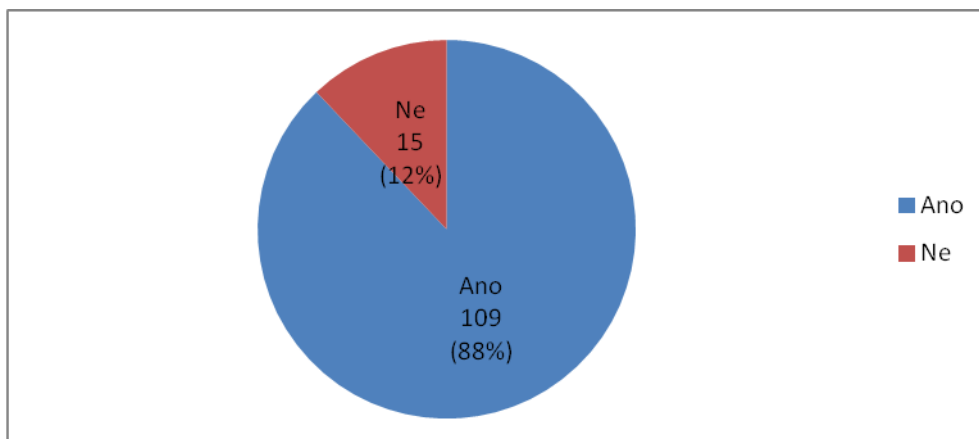

Zdroj: autor práce

Otázka č. 14 - Informují hromadné sdělovací prostředky dostatečně o problematice domácího násilí?

K neinformovanosti se přiklonilo z celkového počtu 124 respondentů 109 (88 %), souhlas vyjádřilo 15 (12%), muži ano 30 (70 %), ne 13 (30 %), ženy ano 75 (93 %), ne 6 (7 %). Uvedené skutečnosti jsou uvedené a grafu 15.

Graf 15: Je informovanost sdělovacími prostředky dostatečná

Zdroj: autor práce

6.1 Interpretace výsledků

Domácí násilí se dotýká široké veřejnosti, mužů i žen mladého i staršího věku. Z výzkumného šetření bylo rovněž zjištěno, že účastníkem domácího násilí v pozici ohrožené osoby jsou z 86 % ženy. Překvapivým výsledkem bylo zjištění, že až 84 % dotazovaných by v případě kontaktu s domácím násilím vyhledalo pomoc okolí, což z odborné literatury a prostudovaných faktů nenasvědčuje. Až 68 % by vědělo, kam se obrátit v případě kontaktu s domácím násilím.

Výsledky hypotéz

V praktické části bylo pracováno s anonymně vyplněnými dotazníky, které vyplnilo 124 z celkového počtu 150 respondentů. Před vlastním výzkumem byly stanoveny hypotézy, které by měly být potvrzeny nebo vyvráceny.

Hypotéza č. 1: O problematice domácím násilím je informovanost větší u žen než u mužů.

Tato hypotéza byla ověřována otázkami č. 5 a č. 6, kde byli respondenti dotazováni „Znáte obsah pojmu „Domácí násilí“ a „Z jakého zdroje?“. Respondenti na otázku č. 5 odpověděli všichni, muži a ženy odpověděli na 100 % ano. Znalost pojmu je tedy vyvážená mezi oběma pohlavími. Otázka č. 6 dopadla velmi podobně, rozdělení informačních zdrojů dopadlo velmi vyváženě rozdělené mezi 20 a 27 %. Hypotézu potvrzuje výsledek znalosti domácího násilí z vlastní zkušenosti a z blízkého okolí, zde je zkušenost u 24 – 25 % žen a pouze 2 – 5 % u mužů.

Hypotéza nebyla potvrzena.

Hypotéza č. 2: Předpokládám, že více jak 50 % oslovených osob neví, kam by se v případě kontaktu s domácím násilím obrátili.

Otázkou č. 11 je nalezená odpověď na další hypotézu. Splnění předpokladu je u znalosti mužů poměr ano/ne je 54 % / 46 %. Informovanost u žen daleko vyšší, až 76 % žen by vědělo kam se obrátit a to tuto hypotézu vyvrací.

Hypotéza nebyla potvrzená.

Hypotéza č. 3: Domácímu násilí je možné předejít osvětou dětí školního věku.

Předpoklad, že vzdělávání, na téma „domácí násilí“, dětí již ve školním věku by přispělo k eliminaci počtu rodin a tímto násilím potvrdil výsledek otázky č. 13, ve které byli respondenti osloveni mým předpokladem. Z celkového počtu respondentů 124, odpovědělo kladně 110, což bylo 88% ze všech.

Hypotéza byla potvrzená.

ZÁVĚR

Mnoho žen denně trpí nepřízní svého osudu a jsou pronásledovány svými nejbližšími. Je až nepochopitelné, že fenomén domácího násilí je ve skoro stejné podobě dnes jako před nedávnou dobou i přesto, že se společnost stále vyvíjí.

V rámci dotazníkového šetření této bakalářské práce bylo cílem na základě analýzy zhodnotit informovanost o domácím násilí obyvatel Prahy a Kladna. Na základě této analýzy navrhnout možná řešení pro eliminace výskytu domácího násilí v České republice.

Analytická část je věnována teoretickému zpracování daného tématu. Nejprve jsou nastíněny obecné definice domácího násilí, popsání jeho účastníci, znaky, příčiny a průběh. Součástí teoretické části práce je představení organizací, zabývajících se pomocí obětem domácího násilí. V této části práce je popsán právní rozbor legislativy domácího násilí a ČR.

Výzkumná část bakalářské práce přinesla zjištění, že informovanost o domácím násilí mezi obyvateli je velká, ale i přesto by neměla ustávat aktivita a iniciativa všech médií, institucí a státních orgánů.

Při hledání efektivního řešení minimalizace domácího násilí je nutné zohlednit skutečnost, že řešení domácího násilí je ve své podstatě velmi komplikované a složité. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že 88 % dotazovaných si myslí, že zavedením vzdělávání o domácím násilí na základních školách by se eliminovalo domácí násilí v rodinách. Děti, které v tomto prostředí žijí by mohly včas vyhledat pomoc a tím pomoci např. týrané matce. V jejich dospělém věku pak vidím přínos v časnějším odhalení a dřívějším najít síly vše oznámit a řešit případnou násilnou situaci, ve které by se ocitli, protože znalosti osvojené v dětství jsou vryté do paměti. Velkým přínosem k eliminaci domácího násilí by bylo i zaměření se na pachatele tohoto násilí. Rozšířením nabídky terapií a léčby pachatelů by se částečně odstranil zdroj těchto negativních situací.

Na základě výsledků lze doporučit institucím a organizacím, které se domácím násilím zabývají intenzivnější a kvalitnější osvětu a propagaci, častější a pravidelnou činnost na základních školách a na místech přístupných široké veřejnosti. Společnost musí dát jasně najevo, že toleranci k praktikám domácího násilí nebude přihlížet a předávat jako negativní dědictví dalším generacím dívek a žen.

Velkým přínosem k eliminaci domácího násilí by bylo zaměření se na pachatele tohoto násilí.

Spojením právních úprav a lidské netoleranci k domácímu násilí je možné aktivně a konstruktivně proti domácímu násilí bojovat a trestat pachatele.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

- BEDNÁŘOVÁ, Z. a kol. *Domácí násilí*. Praha: Acorus, 2009. 92 s. ISBN 978-80-254-5422-0.
- ČÍRTKOVÁ, L.; VITOUŠOVÁ, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha: Grada Publishing, 2007. 191 s. ISBN 978-80-247-2014-2.
- GJURIČOVÁ, Š., KOCOURKOVÁ, J., KOUTEK, J. *Podoby násilí a rodině*. Praha: Vyšehrad, 2000. s.101. ISBN 80-7021-416-3.
- HELUS, Z. *Úvod do psychologie*. Praha: Grada, 2011. s.320. ISBN 978-80-247-3037-0.
- HERMANN, J. L. *Trauma a uzdravenie. Násilie a jeho následky – od týrania a súkromi po politický teror*. Bratislava: Aspekt, 2001. ISBN-10: 80-85549-24-7.
- HUŇKOVÁ, M. *Domácí násilí na ženách*. Brno: Nesehnutí,
- HUŇKOVÁ, M. *Psychické násilí a rodině a zaměstnání*. Praha: Academia, 2002. 229 s. ISBN 80-200-0994-9.
- KASTOVÁ, V. *Nebudte obětí. Žijte svůj vlastní život*. Brno: ERA, 2003. s.119 ISBN 80-86517-61-6.
- KRÁLÍČKOVÁ, Z. *Právo proti domácímu násilí*. Praha: Beck, 2011. s. 139. ISBN 8-80-7400-381-3.
- PIKÁLKOVÁ, S. *Mezinárodní výzkum násilí na ženách - Česká republika 2003: příspěvek k soc. zkoumání násilí*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2004. 152 s. ISBN 80-7330-054-0
- PROKOP, M. a kol. *Právní ochrana dětí a obětí domácího násilí*. Brno: Ekologický právní servis, 2000. s. 79 ISBN 80-902570-8-9.
- ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí*. Praha: Portál, 2011. 186 s. ISBN 978-80-7367-690-2.
- VANÍČKOVÁ, E. a kol. *Národní strategie prevence násilí na dětech a ČR na období 2008-2018*. Praha: Úřad vlády české republiky, 2009. ISBN 978-80-87041-86-4.

VANÍČKOVÁ, E., HADJ-MOUSSOVÁ, Z., PROVAZNÍKOVÁ, H. *Násilí a rodině*.
Praha: Karolinum, 1995. s. 64. ISBN 80-7184-008.

VESELÁ, R. a kol. *Rodina a rodinné právo - historie, současnost a perspektivy*.
Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2003, s. 261 ISBN 80-86432-48-3.

VITOUŠOVÁ, P., VEDRA, V. *Domácí násilí*. Praha: MJF, 2009. s. 12. ISBN 978-
80-86284-82-8.

VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. *Domácí násilí a českém právu a pohledu žen*.
Praha: ProFem, 2004. s. 194 ISBN 80-239-2106-1.

Seznam použitých internetových zdrojů

- Agresor usnul při osahávání manželky.* [online]. 2007 [2013-02-06]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/>
- Aktuální informace k 1. 1. 2009.* [online]. [2013-01-10]. Dostupné z: <http://www.donalinka.cz/nova-legislativa/aktualni-informace-k-1-1-2009>
- Domácí násilí v českém právu.* [online]. [2013-01-10]. Dostupné z: <http://www.idtbrno.cz/domaci-nasili-vceskem-pravu>
- Fáze domácího násilí.* [online]. [2013-01-05]. Dostupné z: <http://www.magdalenium.cz/index.php?nid=4875&lid=cs&oid=643226>
- Fáze násilí.* [online]. 2012 [2013-01-05]. Dostupné z: <http://www.mp-opava.cz/scripts/detail.php?id=50893>
- Informační a poradenské centrum ROSA – odborné sociální poradenství.* [online]. [2013-02-012]. <http://www.rosa-os.cz/o-nas/poradenstvi/>
- Naše služby.* [online]. [2013-01-05]. Dostupné z: <http://praha.charita.cz/sluzby>
- O nás.* [online]. [2013-01-15]. Dostupné z: <http://www.bkb.cz/index.php>.
- Poslání služby odborné sociální poradenství.* [online]. [2013-01-05]. Dostupné z: <http://www.acorus.cz/cz/sluzby/odborne-socialni-poradenstvi.html>
- Sociální patologie domácího násilí.* [online]. [2013-02-13]. Dostupné z: http://tarantula.ruk.cuni.cz/HTF-80-version1-5_domaci_nasili.ppt#5
- Stalking – nebezpečné pronásledování.* [online]. 2010 [2013-01-10]. Dostupné z: <http://www.advokati-pravnici.cz/clanky/stalking--nebezpecne-pronasledovani-14>
- Stud, vina a strach.* [online]. 9. 8. 2011 [2013-01-10]. Dostupné z: <http://www.blisty.cz/art/59692.html>
- Syndrom týrané ženy.* [online]. [2013-01-05]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.unas.cz/victim.html>
- Syndrom týrané ženy, Násilí proti ženám, Deprese- Stres- Diskuse.* [online]. [2013-01-05]. Dostupné z: <http://search.seznam.cz/blog.cz/syndrom-tyrane-zeny-nasili-proti-zenam>
- Týrání osoby žijící ve společném obydlí.* [online]. [2013-01-10]. Dostupné z: <http://www.donalinka.cz/nova-legislativa/novela-trestniho-zakona/>

Vláda schválila Národní akční plán prevence domácího násilí na léta 2011-2014.
[online]. 2011 [2013-01-10]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/vlada-schvalila-narodni-akcni-plan-prevence-domaciho-nasili-na-leta-2011-2014-83245/>

Základní informace. [online]. [2013-01-10]. Dostupné z:
<http://www.domacinasili.cz/domaci-nasili/>

Seznam použitých právních norem

Zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím

Zákon č. 108/2006 Sb., Zákon o sociálních službách

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník

SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK

Seznam obrázků

Obrázek 1: Duluthský model.....	14
Obrázek 2: Cyklus domácího násilí	17
Obrázek 3: Oběť domácího násilí.....	19
Obrázek 4: Logo společnosti Acorus.....	30
Obrázek 5: Logo společnosti Bílý kruh bezpečí	31
Obrázek 6: Logo společnosti ROSA.....	32
Obrázek 7: Oběť stalkingu	37

Seznam tabulek

Tabulka 1: Počty respondentů podle pohlaví a věku	40
Tabulka 2: Procentuální složení respondentů podle pohlaví a věku	40
Tabulka 3: Rodinný stav účastníků uvedený dle pohlaví a číselch	41
Tabulka 4: Rodinný stav účastníků uvedený dle pohlaví a procentech	41
Tabulka 5: Poměr zastoupení respondentů a Prahy a Kladna a číselch.....	41
Tabulka 6: Poměr zastoupení respondentů a Prahy a Kladna a procentech	42

Seznam grafů

Graf 1: Informační zdroje o domácím násilí.....	44
Graf 2: Informační zdroje v procentuálním poměru mezi muži a ženami	44
Graf 3: Osobní kontakt s domácím násilím u žen.....	45
Graf 4: Osobní kontakt s domácím násilím u mužů	45
Graf 5: Role přímých účastníků domácího násilí.....	46
Graf 6: Role svědků u mužů a žen	46

Graf 7: Vyhledání pomoci.....	47
Graf 8: Vyhledání pomoci a poměru muž a žena	47
Graf 9: Počet respondentů při otázce 10	48
Graf 10: Počet respondentů žen a mužů při otázce 10.....	48
Graf 11: Znalost, kde vyhledat pomoc	49
Graf 12: Znalost, kde vyhledat pomoc muži /ženy	49
Graf 13: Procentuální vyjádření rozdělení obětí domácího násilí.....	50
Graf 14: Pomohla by výuka o domácím násilí v rámci školního vzdělání.....	51
Graf 15: Je informovanost sdělovacími prostředky dostatečná	51

Seznam příloh

Příloha A – Dotazník

Příloha A

Dotazník

Vážení respondenti, jsem studentkou vysoké školy UJAK Oxana Yeskina, píši bakalářskou práci na téma „Domácí násilí“. Údaje Vámi vyplněného dotazníku budou využity pouze pro účely bakalářské práce. Údaje jsou anonymní a budou i anonymně zpracovány.

Děkuji za Váš čas, který jste věnovali odpovědím.

1. Pohlaví

a) muž

b) žena

2. Věk

a) 20-35

b) 36-50

3. Stav

a) ženatý/vdaná

b) rozvedený/rozvedená

c) druh/družka

d) svobodný/ svobodná

4. Místo bydliště

a) Kladno

b) Praha

5. Znáte obsah pojmu „Domácí násilí“

- a) Ano
- b) Ne

6. Z jakého zdroje?

- a) Tisk
- b) Televize
- c) Osobní zkušenost
- d) Blízké okolí

7. Setkali jste se osobně s domácím násilím?

- a) Ano
- b) Ne

jestliže jste odpověděli NE přejděte k otázce č. 10

8. Pokud ANO označte svou roli?

- a) svědek
- b) oběť

9. Vyhledali jste pomoc?

- a) Ano
- b) Ne

10. Vyhledali byste pomoc, kdybyste se s domácím násilím setkali?

a) Ano

a) Ne

11. Víte, kde byste pomoc hledali?

a) Ano

b) Ne

12. Kdo je podle Vás nejčastější obětí domácího násilí?

a) muž

b) žena

c) senioři (bez ohledu na pohlaví)

13. Pomohla by výuka o domácím násilí v rámci školního vzdělávání k omezení jeho výskytu?

a) Ano

b) Ne

14. Informují hromadné sdělovací prostředky dostatečně o problematice domácího násilí?

a) Ano

b) Ne

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Oxana Yeskina

Obor: Manažerská studia - řízení lidských zdrojů

Forma studia: Kombinované studium

Název práce: Domácí násilí a opatření k jeho minimalizaci

Rok: 2013

Počet stran textu bez příloh: 46

Celkový počet stran příloh: 3

Počet titulů českých použitých zdrojů: 17

Počet použitých internetových zdrojů: 14

Vedoucí práce: PhDr. Milena Krislová